

I. KARTAUZI GUIGO

ELMÉLKEDÉSEK

Pleterje, 2004

1. Nézd, milyen heves érzelmeket keltenek benned említésre sem méltó dolgok, inkább, mint az Úr, és mennyivel többet foglalkoztatnak közülük tisztátalan kívánságok, mint az Úr.

2. Szégyelld azt tenni, amit sem teneked látnod, sem másoknak mutatnod nem illene.

3. Az igazságot a középbe kell tenni, mint valami szép dolgot. Ha valaki visszaríad tőle, ne ítéld el, hanem érezz együtt vele. De te, ha egyszer el szeretnél jutni hozzá, miért veted meg, amikor hibáid miatt szidnak?

4. Nézd, mennyit szenved az igazság.

Azt mondják a részegesnek: „Részeges vagy”, ugyanúgy a kicsapongónak és a szószátyárnak. Márpedig ez igaz. Mégis azonnal örvöngeni kezdenek, és az igazságot hirdetőjében üldözik: megölik.

De nézd, mennyi megbecsülésben részesül a hazugság. Azt mondják a leghitványabbaknak, minden vétkek rabszolgáinak: „Jó urak.” Megnyugszanak, örülnek, és magát a hazugságot az így beszélőben megtisztelik.

Iz 53,2 5. Az igazságot szép külső és ékesség nélkül, keresztre szegezve kell imádni.

Lev 19,13 6. Akinek az akarta szolgálatába szegődsz, attól követeld a bért. Úgy kell tehát élned, hogy semmivel se tartozz magadnak, mivel semmivel sem tudsz megfizetni magadnak. Márpedig „napszámosod bére ne maradjon nálad reggelig” – mondja az Úr. Az Úr tehát bosszút fog állni rajtad tenmagadért.

7. Aki mindent a maga akarata szerint tesz, minden fizetséget önmagától hajtson be. Mivel pedig ezt nem képes magán bevasalni, fellebbezzen maga ellen az igazságos bíróhoz, Istenhez.

Ha tehát szeretnéd magadat, soha nem lenne számodra édes az ő szolgálata, mármint a magadé, akitől nem remélhetsz fizetséget.

8. Miért követeled magadat inkább tulajdonul, mint akármelyik embert vagy szántóföldet, holott semmivel sem teremtettél többet magadban, mint bennük? Milyen jogon követelsz magadnak bármit azok közül, amelyeket nem te teremtettél, mint ahogy magadat sem?

9. Nézd, mennyivel könnyebb az életre vezető út kellemetlenségek, mint kellemességek által. Könnyebb ugyanis féken tartani a kicsapongást és a többi bűnös kívánságot ott, ahol semmi szép vagy csábító dolog nem fordul elő.

10. Testedhez nem élvezettel vagy szerelemmel, más szóval bűnnel, hanem egyedül az életfenntartással kell kötődöd.

Jn 8,32 11. Mennél több olyan dolog szerelmétől szabadít meg téged az Igazság-Úr, melyek a te számodra elvesznek, vagy amelyek számára te el fogsz veszni, a szomorúságnak annál több félelmétől és fájdalmától oldoz fel téged. Ugyanígy a gyűlöletekkel is.

12. Nézd, milyen a jó, melynek legutolsó nyomainak nyomai – azaz az ideigvalók – után annyi és akkora fáradtság és vérontás kockázata árán annyi értelmes és értelmetlen lény sóvárog.

13. Maga az ideigtartó nélkülözés és sanyarúság kényszerít bennünket kínzólegény módjára, hogy másféle javak után vágyakozzunk. De mert csakis ideigvalókhoz vagyunk szokva, és nem ismerünk semmi mást, azért nem nagyon különbözőkre vágyakozunk azoknál, amiket elszenvedünk; és vagy azt kívánjuk, hogy egyfajta békekötés útján enyhítsük haragjukat – azaz a sanyarúságokat –, és így egy pillanatra megszűnjenek, vagy azt, hogy azoknál nem nagyon különbözőkben legyen részünk.

14. Ó ember, aki fájdalmat szenvedsz, akarod-e azt enyhíteni? „Akarom.” Ideiglenesen, vagy örökre? „Örökre.” – Akkor az örök enyhítőszerre, azaz az Igazság-Istenre vágyakozz. Hiszen azért vert meg téged, hogy őrá vágyakozz, és ne gyógyfüvekre, borogatásokra.

Jób 7,1 15. Hosszú megpróbáltatást kér, aki hosszú életet kér. Mert megpróbáltatás az ember élete a földön.

1 Jn 2,4 16. Egyedül akkor vagy igaz, ha bűneid miatt elítélendőnek ismered el és mondod magad. Ha igaznak mondod magad, hazug vagy, és az Igazság-Úr, mint magával ellenkezőt, elítél téged. Mondd magad bűnösnek, hogy mint igazmondó megegyezz az Igazság-Úrral, és ő megszabadítson téged.

Jn 8,32

17. Azért tetszel magadnak, mert nem érted meg, hogy semmi jó nincs számodra önmagadtól. Tőled kizárólag rossz van a számodra. Nem tartozol tehát semmiféle hálával magadnak. Minden rossz tőled van a

számodra. Ennélfogva nagy büntetésekkel tartozol magadnak elégtételül.

18. Légy olyan, akit dicsérnek. Mert az igazságnak megfelelően csakis azt dicsérik, aki jó. De nem jó senki, aki azt akarja, hogy dicsérjék. Tehát nem is dicsérik.

19. Amikor a dicsérőnek hízelegsz, már nem a téged dicsérőnek hízelegsz. Mert már nem téged dicsérnek, aki hiú vagy. Amikor azt mondják: „Milyen jó! Milyen igaz!”, azt dicsérik, aki ilyen, nem pedig téged, aki nem vagy ilyen. Sőt ráadásul még korholnak is nem csekély mértékben, aki oly rossz és oly gonosz vagy. Az igaznak szóló dicséret ugyanis a gonosz számára korholás. Vagyis a te számodra, aki gonosz vagy. Amikor tehát az igazat dicsérőt megtapsolod, akkor a téged teljes joggal korholónak tapsolsz, mivel gonosz vagy. Mert nem igaz az, aki igaznak tartja magát, még egy egynapos csecsemő sem.

20. Aki örül a dicséreteknak, elveszti a dicséreteket. Ha szereted a dicséreteket, ne kívánd a szenteknek járó dicséreteket; más szóval, ha azt akarod, hogy dicsérjenek, ne akard, hogy dicsérjenek. Mert nem lehet az igazságnak megfelelően dicsérni azt, aki azt akarja, hogy dicsérjék.

Azt dicsérik, akinek a jóságát emlegetik. Márpedig aki azt akarja, hogy dicsérjék, az nemcsak hogy híjával van minden jónak, de ráadásul telve van nagy és ördögi rosszal, vagyis önhittséggel. Tehát nem dicsérik. Az igazat pedig mindig dicsérik, és lehetetlen őt korholni. Hiszen a korholás a rossz miatti szemrehányás. Ami viszont az igaznak nincs, azt nem lehet a szemére vetni. Ezért nem lehet korholni. Általánosságban pedig minden igaznak szóló dicséret korholás a gonosznak, és minden gonosznak szóló korholás valódi dicséret az igaznak.

21. Ha valakit a jó miatt dicsérnek, az nem a dicsértnek, hanem a dicsérőnek válik a javára.

22. Készítsd fel magad rosszakkal való együttélésre romlatlan lélekkel: ami anyagi teljesítmény. Márpedig mi dicsőség van abban, ha ezt szentek között teszed?

23. Aki mindenkit szeret, kétségkívül üdvözülni. De ha valakit mindenki szeret, ettől még nem fog üdvözülni.

24. Amint a gyűlölet teirántad mindenki számára akadály az életre, úgy a te számodra is mindenki iránt. Hasznodra válik tehát, ha mindenkit szeretsz; nekik is javukra válik szeretni téged.

25. A jólét hurok; a kés, amely szétvágja ezt a hurkot: a sanyarúság. Az Istenszerelem börtöne: a jólét; a faltörő kos, mely ezt áttöri: a sanyarúság.

26. Egyetlen láz elviszi mindazt, ami ellen harcolsz, azaz az öt érzék élvezeteit. Mi más van tehát hátra, mint hogy hálát adj Istennek az így kapott győzelemért? Te ezzel szemben keresed, kinek add meg magad, mint aki gyűlöli a szabadságot.

27. Mi remény marad, ha az ellenség hálóinak és csapdáinak önként kiteszed magad; ha nemcsak hogy nem óvakodsz ezektől, de ráadásul készségesen magadhoz öleled őket és felfeded magad előttük? Egyiktől a másihoz futsz; egyiket orvosságnak nézed, a másikat vigasznak; vágyódsz utánuk, és nem tudsz meglenni nélkülük.

28. A sanyarúság arra int, hogy a békére vágyakozzunk; te pedig elvakultan az után vágyakozol, amit ha szeretsz és vágysz utána, teljességgel lehetetlen, hogy békéd legyen.

29. Az igazságot, mint az Urat, örömmel fogadd, a hazugságot viszont törd el békében, vagy utasítsd vissza.

30. Nem tudod, hogy meg vagy kötözve, és nem állsz ellen pórázodnak, mint a kutya.

31. Nézd ezt a két tapasztalatot: a táplálékfelvételt és -leadást. Melyik boldogít téged inkább: amit az előbbi, vagy amit az utóbbi által tapasztalsz meg? Az előbbi megterhel haszontalanságokkal, az utóbbi felszabadít. Jól fontold meg, mi haszna van e kettőnek, mármint mindent felfalni és megtapasztalni. Semmi remény nem marad.

Így van ez minden érzékelhetővel. Nézd meg tehát, mi boldogságot idéz elő benned minden ilyesmi, akár ténylegesen, akár reményben, és aszerint ítélj a jövődök felől. Fontold meg, mondom, a múltbeli kellemességeket, és aszerint íteld meg a jövőbelieket. Amit remélsz, az mind veszendő. És veled mi lesz azután? Olyasmit szeress és remélj, ami nem múlik el.

32. Egyáltalán nem kell örülnöd semminek sem magadban, sem másban, hanem egyedül Istenben.

33. Amikor testek szépségei és formái, melyek hozzád tapadva beszennyeznek, elmúlnak, mint Isten költeményének szótagjai a maguk idejében, gyötrődsz. Lecsiszolódik ugyanis a rád nőtt rozsdá.

34. Azt mondja neked a sanyarúság: „Erőlködsz, hogy eltávozzam. Pedig nyilvánvaló, hogy ezt még ha akarnád, sem tudnád semmi módon megakadályozni. Az Úr verselése folytán ugyanis nem maradhatok. Hisz csak egy szótag vagyok.”

35. Azt mondják az ideigtartó javak: „Ha Isten kigyógyítana minket a romlás betegségéből, mit tennél? Magában a használatban fontold meg, hogy miben leszel jobb tőlünk, vagy mit remélsz abból a jövőre nézve. Kipróbáltál minket. Tehát? Akarod, hogy átváltozz belénk, vagy mi beléd? Mi közünk egymáshoz? Mit bánkódsz elmúlásunkon? Inkább akarunk elpusztulni Isten akarata szerint, mint megmaradni a te mohóságod szerint. Semmi köszönetet nem mondunk neked e szerelmedért, sőt inkább kinevetünk mint balgát. Mert kinek kell inkább engedelmeskednünk: Istennek vagy neked? Mondd, hogy neked, ha mered! Jóformán az egész szereped abban merül ki, hogy minket felfalva rothadásba fordíts. Az a te hasznod, az a te hatalmad, hogy általad sebesen elmúljon az utánunk való éhség; nem tudod ugyanis megtenni, hogy maradjon. Az a te igyekezeted, az a te boldogságod, hogy ne légy mentes a piszkunktól, melynek kész örömet lefekszel, amely által megront és megerőszakol téged az ördög, az ő nagy gyönyörűségére és örömére a te rászedetésed és pusztulásod felett.

Ó Isten képmása, hát ebben vagy hasonló Istenhez? Mert talán így cselekszik Isten? Ő nem csábul, nem kényszerül.”

36. Szóljanak ismét az ideigtartó javak: „Talán bizony szabadon használsz minket? Hát nem mi vonzunk arra, hogy akarj vagy ne akarj valamit? Hát nem én, a hideg, ez a mulandó és érzéketlen dolog, kényszerítelek, hogy a meleget akard? Ugyanígy a többivel is. Nézd meg, tudod-e nem akarni a meleget, amikor a hideg szorongat. Tehát a rabszolgánk vagy.”

37. Ha már az irtóznivaló és említésre sem méltó rothadás, melyet a test által tapasztalunk, ennyire gyönyörködteti és elragadja a lelket, mit tesz majd akkor a Legfőbb Jó?

38. A tapasztalás érzelmet gerjeszt, vonzását vagy taszítását.

39. Legyél bár ideigvaló javakkal ellátva, békében, azért az egerek, tetvek, bolhák, szúnyogok bántalmazásainak ki vagy téve.
40. Három év békére vágysz. Miért nem inkább végtelen számúra, örökre?
41. Megsért téged a testvéred, eszén kívül, és őrvöngesz; kárt okoznak neked az egerek, és nem őrvöngesz: mivel nincs eszük.
42. Aki megbántott téged, aziránt mutatkozz még inkább nyájiasnak és közvetlennek; akit te bántottál meg, aziránt esdeklönek és pirulónak.
43. Ahogy mindazt a jót, mely az emberek részéről ér, Isten adományainak tekinted, és úgy hiszed, hogy minden hálával Neki tartozol, úgy mindazt a jót, melyet az embereknek nyújtasz, az Ő jótéteményeinek tekintsd, ne a magadénak. Isten nagygyá teszi adományait, de nem maguk az adományok kedvéért, hanem azok kedvéért, akiknek irgalmasan juttatja őket. Mert a pogányok iránti könyörületből dicsőítette meg az apostolokat.
44. Ahogy a folyton érzett fájdalmak semmivel sem hoznak több boldogságot, mint ha csak egy pillanatra éreznék őket az ember, úgy az ízek sem, és a többi, ami a test érzékére tartozik.
45. Aki keresztet hordoz, nem törekszik sokáig élni, hogy hamar letehesse.
46. Gyönyörben vagy. Más szóval rosszul vagy. Mit habozol tehát távozni akárhová, akár még a kellemetlenségekhez is?
47. Ha egyszer benned ugyanaz van, vagy még rosszabb, akkor magadban miért nem korholod azt, amit másban korholsz?
48. Magadat mutogatni akarod, a bűnödöt rejtegetni. Közted és közte tudsz különbséget tenni.
49. Jó Isten teremtménye, rossz annak fogyatkozása, azaz a bűn. Ennélfogva éppoly könnyű különbséget tenni testvéred és az ő hibája között, mint a jó és a rossz között. Végtére is egy ember láttán ki mérgelődne? Ki neheztelne rá? A hibája láttán ki ne ütközne meg? Hacsak az nem, aki nagyon bölcs és jó, aki tudja, hogy ez öneki inkább kárára van, mint bárki másnak, és ezért együttlétét érdemel.

50. Semmi sem fáradtságosabb számodra, mint nem fáradozni, azaz megvetni mindazt, amiből a fáradozások származnak, vagyis minden változandót.

51. Más dolog kívánni valamit mint jót, azaz hogy élvezzük és támaszkodjunk rá; és megint más dolog, ha neki kívánjuk a jót. Mégis mindkét esetben szeretünk. Ezek egyikével a barátoknak, a másikkal egyedül Istennek tartozunk. Egyedül Őt kell kívánni mint jót. Ha tehát ezt rajta kívül valaki más iránt tanúsítjuk, nyilvánvaló bálványimádás bizonyosodik be.

52. Ha szeretsz valakit mint barátot, és gazdagságot kívánsz neki mint jót, kiemeltebben szereted emezt, mint őt. Őt ugyanis mint nélkülözött szereted, emezt pedig mint kielégítőt; és inkább kész vagy őt nélkülözni, mint emezt.

Róm 12,21 53. De szép művészet: a rosszat jóval legyőzni! Az ellentétesen ugyanis az ellentétes segítségével győzedelmeskedhetünk.

54. Aki megöli a gonoszt gonoszságában, azért, mert gyűlöli a gonoszságot és ki akarja irtani, téved. Mert amint meghal a gonosz gonoszságában, véglegesen gonoszsága. Aki tehát gyűlöli a gonoszságot, azon iparkodjon, hogy megjavuljon a gonosz: így elpusztul a gonoszság.

55. Ha a legrosszabb emberek iránt olyannak kell lenned, mint egy bárány, milyennek kell lenned Isten iránt, amikor valamely ostorral fenyít?

Lk 18,28
Mt 16,24 56. Könnyű az út Istenhez, mert tehermentesítve kell járni. Akkor lenne nehéz, ha megterhelve kellene járni. Annyira tehermentesítsd tehát magad, hogy miután mindent elhagytál, tagadd meg önmagadat.

57. Amit barátaiban vagy szüleiben nem szeretett Isten, azaz a hatalmat, nemességet, gazdagságot, megtiszteltetéseket, azt te se szeresd a tiedben.

58. Egy testvér telve van szeretettel, bölcsességgel, és nem érintkezel vele. Telve van haraggal, gyűlölettel és méreggel, és nem tudod elkerülni, hogy ne érintkezz vele. Az örültnek van szüksége az egészségesekre, vagy azért, hogy kiszolgálják, vagy hogy gyógyítsák őt.

59. Céltáblaként vagy állítva, hogy felfogd az ellenség dárdáit, azaz hogy lerontsd a rosszat azáltal, hogy jót állítasz vele szembe. Rosszért rosszal sosem vagy köteles fizetni; hacsak nem gyógyító szándékkal. Ez viszont már nem rosszért rosszal, sőt inkább rosszért jóval fizetés.

60. Kelepcét eszel, iszol, öltesz magadra, alszol. Minden kelepce.

61. Száműzött vagy a szeretet, gyönyör, érzelem tekintetében, nem helyileg. Száműzött vagy a romlás, szenvedélyek, sötétségek, tudatlanság, rossz szeretetek és gyűlöletek vidékén.

62. Nézd mekkora tömeg fajtádbeli fáradozott a világért, és nemcsak hogy nem szerezték meg, de ráadásul saját magukat is elvesztették. Te viszont, ha igyekszel, hasonlíthatatlanul többet szerzel meg, mint az, amiért mindannyian fáradoznak vagy fáradoztak.

63. Ha a testet őröd, a lélek is elvész. Ha viszont a lelket, mindkettő megmarad.

64. Angyalok erénye vétkesekkel együtt élni, és nem megromlani vétkeiktől.

A legkiválóbb orvosok sajátja betegekkel és örültekkel együtt lenni, és nemcsak hogy a legkevésbé sem romlani meg, de ráadásul helyreállítani egészségüket.

65. Akik a világot szeretik, fáradsággal sajátítják el a művészetet, amellyel szeretetük tárgyát elérhetik és élvezhetik. Te Istent akarod elérni, és a művészetet, amellyel meg lehet szerezni, azaz jóval fizetni a rosszért, megveted?

66. Vagy távozz innen, vagy tedd azt, amiért ide helyeztek: gyógyíts, szenvedj.

67. Vagy helyezd ezekbe egész reményedet, ha mered, és így saját magadat becsülöd le; vagy hagyd ott őket egészen. Mit ingadozol a kettő között? Minek szeretni vagy gyönyörködni abban, amit nehéz megszerezni, lehetetlen megőrizni, amiben nem mersz bízni, vagy azt nyugodt lélekkel szeretni?

68. Aki magát hitványnak tudja, az a szidásokat, mint saját véleményét, nyugodtan és alázatosan elfogadja, a dicséreteket pedig elutasítja, mint ami nem az ő véleménye.

69. Nézd, hogyan vagy úgyszólván háborúban. Szomjúság perzsel, italt állítasz vele szembe; éhség gyötör, ételt állítasz vele szembe; a hideggel szemben ruhát vagy tüzet; a betegségekkel szemben orvosságot. Mindezek ellen türelemre és a világ megvetésére van szükség, nehogy vereséget szenvedj egy másik háborúban, amely ebből keletkezik, éspedig a vétkes hajlamok seregétől.

70. Az összes vétkek és bűnök, mivel teremtmény miatt történnek, azaz a legutolsó jó miatt, a Teremtő jóságáról tanúskodnak, azaz a Legfőbb Jóról.

71. Ha ennyire kívánják az emberi nem szelét, azaz a jó véleményt és dicséretet, mennyire kívánatos az emberi nem üdve, azaz a Teremtő?

72. Ha annyira édes jónak mondatni, hogy még a rosszak is, akik nem akarnak jók lenni, örülnek ennek, mennyivel édesebb annak lenni?

Péld 2,14 És ha annyira keserű és utálatos rossznak mondatni, hogy még azok sem tudják ezt elviselni, „akik gonosztevéseben lelik örömeiket, és a leggonoszabb dolgokon ujjonganak”, mennyivel rosszabb annak lenni?

73. Az ember megkíván egy teremtetett dolgot, vagy ragaszkodik hozzá testi érzékével, és megfélekedezik magáról. Mikor leszel te így a Teremtővel?

„Jól van, jól van!”
Zsolt 34,21 74. Nézd mindazt, ami miatt az ördög veled kapcsolatban felkiálthat: „Euge, euge!”

Jn 14,27 75. Boldogságot parancsol neked az Úr, vagyis az Ő tökéletes szeretetét, melynek eredménye a nyugtalanság és félelem hiánya, vagyis a béke és a biztonság.

76. Minthogy egyedül a gyönyör ejt téged foglyul, egyedül az élvezetes dolgoktól kell őrizkedned. Így tehát a keresztény lélek soha sincs biztonságban, hacsak nem a kellemetlenségek közepette.

77. Ez a mi megváltásunk: a bűnök bocsánata, megvilágosodás, lángra gyulás, halhatatlanság. Mindezt a mi Istenünk jelenti számunkra.

78. Gyötörnek téged az ideigvalók. Miért nem menekülsz hát másfélékhez, azaz az igazsághoz?

79. Amennyire szereted magad, vagyis ezt az ideigtartó életet, annyira vagy kénytelen szeretni a mulandó dolgokat is, melyek nélkül nem

lehetsz meg. És amennyire megveted ezt az életet, annyira azt is, ami fenntartja.

80. Talán boldogság a harag? Nem inkább nyomorúság?

81. Előfordul, hogy nem tetszik a rossz, a jóért járó jutalom nélkül. Mint ha egy házban ketten akarnák gőgösen érvényre juttatni saját akarataikat. Mind a kettő rosszat akar. Ha ezeknek nem tetszik egymás akarata, ez nem a gőg gyűlöletéből fakad, hanem annak szeretetéből. Gyűlöli ugyanis annak a gőgjét emez, aki szereti a sajátját, melyet amaz akadályoz. Ez egy nagyon rejtett csapda.

82. Isten azokból a dolgokból csinál neked pálcákat, amelyeket szeretsz. A kellemes dolgok elillanásukkal gyötörnek, a kellemetlenek beköszöntésükkel.

Minden ostor, Őrajta kívül.

Aki az ostort tönkreteszi, olyan, mint a fiú, aki eltöri az őt ütlegelő apa pálcáit.

83. Az igazi szeretet ismeri Istent.

84. Mennél nemesebb és hatalmasabb egy teremtmény, annál készségesebben veti alá magát az igazságnak. Sőt, éppen attól hatalmas és nemesebb, hogy aláveti magát neki.

85. Nehéz neked ezt vagy azt elveszteni. Ne keresd hát az elvesztést. Mert az elvesztést keresi az, aki olyan dolgokat szeret és szerez meg, amelyeket nem lehet megtartani.

86. Senki sem boldog, aki haragszik. És fordítva.

87. Gúnyold ki akármelyik utcanőt, ha mered.

88. Azt kell megnézni mindig, hogy mi van a te lelkedben; nem azt, hogy mi jót vagy rosszat csinálnak mások, hanem hogy mit csinálsz te az ő tetteikből. Vagyis hogy hogyan használod fel az ő jó és rossz tetteiket, hogy mennyit haladsz előre általuk, akár támogatva és segítve, akár együttérezve és helyreigazítva. Mert akkor cselekszel helyesen az emberek összes tétével kapcsolatban, ha egyetlen jótéteményük nem csábít jóindulatra, egyetlen rossztettük sem riaszt vissza a szeretettől. Akkor szeretsz ingyen. Mert nincs semmi érdem abban, ha békések vagyunk, hacsak nem azok iránt, akik velünk szemben nem azok.

- 1 Jn 4,8 89. Isten a szeretet. Aki tehát szeretetet nyújt valakinek, hacsak nem magának a szeretetnek a kedvéért, eladja Istent, eladja a saját boldogságát. Mert csakis akkor jó neki, ha szeret.
90. Ha a szeretet és annak jelei – a derűs arc és egyebek – annyira tetszenek neked másban, miért nem sokkal édesebb ez a te lelkedben?
91. A szabadnak nincs szüksége szabadítóra.
- Préd 1,18 92. Nézd, hányféle módon gyötri a tudás az embereket.
93. Az emberekkel kapcsolatban kell Isten akaratát tenni, nem pedig Istennel kapcsolatban az emberekét.
- 1 Jn 4,8 94. Jó neked, ha szeretnek téged a szentek; sőt, ez elsősorban nekik válik hasznukra. Mert amikor téged szeretnek, szeretetet éreznek, ami Isten. Így tehát maga a szeretet lesz önmaga jutalma.
95. Mit tanúsít irántad az Igazság? Kegyességet. Ezt tanúsítsd te mindenki iránt.
96. Kit kell inkább sajnálni: a megölt ártatlant vagy a megölőjét? Az előbbi az ideigtartó életet veszítette el, melyet önként megvetni tartozott, az utóbbi az örök életet.
97. Emez okatlan, mármint az ellenséges ember, amaz ravasz, tudniillik az ördög, aki emez által támad téged. Az első iránt gyöngéd légy, hogy megszabadítsd, a másodikkal szemben óvatos.
98. Mi a hasznosság? Az igazság. Mivel ez az angyalok és emberek legjobbrait gyönyörködteti, bizonyos, hogy mindenek felett áll.
- Zak 8,19 99. A mogoró és a szeder önmagában hordja, amitől kíváncsú; és az igazság és a béke nem?
100. Hogy a kimerültség, erőtlenség, viszketés, fájdalom követelik, hogy tégy valamit a béke érdekében: a szokás teszi. Azt követelik ugyanis, amit nyújtani szoktál nekik: „innixa super dilectum suum”.
- „a kedvesére támaszkodva”
Én 8,5
- Mt 26,39
Jn 12,27
Róm 13,1 101. Az Úr nem az ellenségeit kéri, hogy engedjék el őt, hanem az Atyát; mert nincs hatalom, csak Istentől.
102. Bármilyen történik veled, mindaddig, amíg a lelked nem esik sem a harag, sem a gyűlölet, sem a szomorúság, sem a félelem indulatába, sem ezek okába, a jövő világban semmit sem árt neked.

103. Minden nyomorúság ebben áll: mindenki szeret valamit elsődlegesen, melyre szüntelenül irányul a figyelme. Hát te mit szeretsz?

104. Lám, mindannyian, mint akik kincset találtak, a világ egy-egy részét magukhoz ragadva szemmel tartják egymást, vagy legalábbis több rész között szétszakadnak, mint a kutya, amely két húsdarab közé állítva nem tudja, melyikhez közeledjen inkább, félve, hogy a másikat elveszíti.

Róm 5,1

105. Mind azt gondolják, hogy jól töltik az időt. Ki-ki a „maga felfogásában bővelkedve” vagy azt gondolja, hogy azt teszi, ami hasznára van, vagy fájlalja, hogy nem teszi azt, amiről azt gondolja, hogy hasznára van. És az is, aki fájlal, azt gondolja, hogy hasznára van, hogy fájlal. Ezek mind tévednek.

106. Boldog, aki azt választja, ahol biztonságban dolgozhat. A biztos választás és a hasznos munka pedig az, ha mindenkinek hasznára akarsz lenni, úgy, hogy olyanoknak akarod őket, akiknek nincs szükségük a segítségedre. Mert annál kevésbé teszik azt, ami hasznos, mennél inkább úgy tűnik, hogy a saját hasznukra törekszenek. Minden egyes ember saját haszna az, hogy mindenkinek hasznára akar lenni. De ki érti ezt?

Aki tehát azt keresi, hogy a saját hasznára cselekedjen, nemcsak hogy semmi hasznát nem leli, de ráadásul lelkének nagy kárát vallja. Mert amíg a saját hasznát keresi, ami semmi sem lehet, a közöstől, azaz Istentől elúzetik. Mert ahogy az összes embernek egy a természete, úgy egy a haszna is.

107. Ha valaki rosszat mond rólad, ha nem úgy van, magának árt, nem neked. Mert ő téved. Mint ahogy ha az aranyat trágának mondja, mit árt az aranyak? Ha viszont úgy van, amit rosszat mondanak rólad, megtanulod, mit kerülsz.

Aki pedig dicséri azt, ami jó, nem annak használ, akit dicsér, hanem saját magának. De ha jót mondanak neked rólad, mit mesélnek neked kósza híreket, melyeket te jobban ismersz? Te csak korhold magadat.

108. Ha azt akarják, hogy imádkozz valakiért, azt mondják neked: „Olyan szent! Olyan jó!” Mintha odavinnék a beteget az orvoshoz és azt mondanák neki: „Gyógyítsd meg, kezeld őt, mert olyan egészséges!” Vagy talán azért mondják neked, hogy ebből reményt meríts az üdvösségét illetően? Azt is mondják: „Imádkozz érte, mert jót tett neked!” Sőt inkább azért, mert rosszat tett nekem, hiszen akkor van rá szüksége. Mert nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek.

Mt 9,12

Mt 5,45 És mert ezáltal Isten gyermeke leszel.

109. A lélek ostoba nyugtalansága: ez ám a nyomorúság! Ez csaknem mindig létrejön benned, amikor halálod okait, vagyis amikhez rosszul ragaszkodtál, irgalmasan tönkreteszi Isten, hogy azokat elhagyva élhess.

110. Miért veszed magadra azt, ami másban nem tetszik, vagyis a haragot? Haragszol tehát, mert ő haragszik. Sőt inkább magadra haragudj, mert te haragszol. Ha maga a harag nem tetszene neked, nem engednéd be, hanem menekülnél tőle. Ez pedig csakis a béke megőrzésével lehetséges.

111. Néha annyira nem tetszik neked a harag, hogy gyűlöletbe szaladsz. Ha nem tetszik az ő haragja, ne tetsszen a te gyűlöleted se.

112. Amikor igaznak mondanak, valamiképpen korholásban részesülsz, mint amikor az aranyozott fát díszítésként mutogatják. Nem aranyoznák be ugyanis, ha eléggé csillogna magától.

113. Ne dicsekedjen a tó, hogy tele van vízzel; a forrástól van ugyanis. Ugyanígy te se a békét illetően. Mert mindig valami más a békéd oka. Következésképpen annál gyöngébb és csalókább a békéd, mennél változékonyabb az, ahonnan ered. Milyen semmit érő tehát, amikor egy emberi arc vidámságából ered!

114. Biztonságban szeretne lenni minden ember. De annál kevésbé van biztonságban, mennél könnyebben elveszíti a nyugalmát. És annál könnyebben elveszíti a nyugalmát, mennél inkább készek az ő akarátától eltérően viselkedni azok a dolgok, amelyeket szeret. Mondja csak neked bármelyik ember: „Én rosszat teszek neked, elveszem a békédet. Hogyne, hiszen rosszat gondolok vagy mondok rólad.” Lám, milyen könnyen elszomorodsz és megzavarodsz.

115. A lélek nyugtalansága: ez ám a nyomorúság! Ez pedig majdnem mindig létrejön benned, amikor a kardokat, melyekkel az ellenséged megöl, vagyis azokat a dolgokat, amelyekhez helytelenül ragaszkodtál, vagyis a változandó javakat, irgalmasan megvonja tőled az Úr.

116. Ha a teli éléskamrában bízol, nem az uzsorások teszik ezt? Nem bálványimádás ez? Talán mert az éléskamrának nincs arca és szeme? De nem tudod, mennyire bízol a teliben, csak ha kiürül.

117. Aki ad valamit valakinek, akár mert adott, akár mert adni fog valamit, nem kap kegyelmet Istentől. Így vagy te a békével és a szeretettel.

118. Kerülni kell a kellemes dolgokat, amikor a viszketegségekől vagy más szenvedélyektől a békéhez akarunk eljutni, nehogy esetleg a gyönyörök kedvéért, melyeket ott tapasztalunk, kezdjük megszeretni magukat a megpróbáltatásokat.

119. Káromlod az orvost, ha lemondasz a betegről. Mert olyan könnyű a gyógyulás az utóbbi számára, amekkora az előbbi gyógyításban való hatalma és jósága.

Zsolt 36,27 120. Elhajlani a rossztól: ezt csak az igazság tudja, és csak az iránta való szeretet képes rá. Tehát nem helyileg hajlunk el a rossztól.

121. Ha azok a dolgok, amelyekben bízol vagy gyönyörködsz, ezt tennék önmagukban, kinevetné őket mint balgákat, sőt siratná mint elveszetteket. És ha mindenki ilyen örült, neked talán jó örülni lenned?

122. Ha magadat olyan tisztátalannak megtűröd, miért nem bárki más?

123. Ahány bukásnak vannak kitéve azok a dolgok, amelyeket szeretsz, ugyanannyinak a te lelked is.

124. Először a testi kín kényszerének engedve beengedted a világot; most meg örömet leled magában a kínban, hogy érezhesd és élvezhesd a világot.

125. Azért keserűbb számunkra az igazság minden kellemetlenségénél, mert egy-egy kellemetlenség egy vagy több gyönyört támad, míg az igazság egyszerre vádolja az összest.

Mert ha az összes színt és minden egyebet, amit szemmel vagy más testi érzékkel érezni lehet, megtapasztalnád; ha az összes újdonságot

elmesélnéd vagy meghallgatnád, mi haszna lenne? Ugyanígy annak sincs – akármilyen nagy legyen is –, amit eddig tapasztaltál vagy hallottál.

126. Ha nem lennének betegek, minek az orvos? Ha nem lennének kellemetlenségek, minek az erősek és türelmesek? Ha nem lennének vétkek, minek a közbenjárók? Ha nem lennének oktalanságok, minek a tanítók? Ha nem lennének nélkülözések, minek a szolgálattevők?

Hát te gyógyítanál, ha nem lenne kit, azaz betegek? Tüárnél, ha nem lenne mit, azaz kellemetlenségek? Közbenjáárnál, ha nem lenne kiért, azaz bűnösök? Tanítanál, ha nem lenne kit, azaz oktalanok? Szolgálnál, ha nem lenne kit, azaz rászorulóok?

Ó te fonák! Mert mit még? Ennél, ha nem lenne éhség? Innál, ha nem lenne szomjúság? Melegednél, ha nem lenne hideg? Árnyékot kívánnál, ha nem lenne hőség? Minden fordítva.

127. Senkit sem tudsz gyűlölni, hacsak nem a saját gonoszságod következtében. Hiszen a szentek sajátja a gonoszoknak is jót kívánni.

128. Csak az igazságot kell szeretni, és a békét, mely abból származik.

129. A nagyok sajátja a bűnvallókért közbenjárni – hogy bocsánatot nyerjenek. A még nagyobbaké azokért is jóságosan könyörögni, akik még nem ismerték fel bűnüket – hogy felismerjék. Meg azokért, akik, vagy mert szégyellik, vagy mert szeretik bűnüket, nem vallják meg azt – hogy megvallják.

130. Mennél közelebb vagy ez élet szeretetéhez, meg az ahhoz tartozó dolgokhoz, annál közelebb vagy a gonoszsághoz.

131. Majd ha eltávolíttatnak ezek a tapasztok, azaz a ruhák és egyebek, akkor látod majd meg, hogy egészséges vagy-e.

132. A boldogság érző és értő kell, hogy legyen, hogy öneki adhasson hálát érte az, aki boldogságban részesül. Márpedig ki igyekezne hálát adni vagy tetszeni egy nem értő dolognak?

133. Ó ti, akik atyát vagy orvost választotok magatoknak, a következő tanácsolom nektek: olyat válasszatok, akinek lelkét sem betegségek, sem semmi egyéb nem fordítja el tőletek.

134. Amit Istentől egyedül kívánsz, hogy irántad tanúsítson, azaz a jóságot, azt tanúsítsd minden ember iránt, akár ostorral, akár szelídséggel.

135. Mit gúnyolod a vakokat és gyengélkedőket te, aki magad is az vagy, vagy ha más is vagy, nem magad által, sem magadtól?

136. Gondold meg: ha az összes ember egyfolytában dühöngene és őrvöngene, mit kellene tenned? Talán idegeskedned kellene emiatt? Miért idegeskedsz tehát, ha egyvalaki néha idegeskedik? Orvossággal tartozol neki, nem idegeskedéssel. Mert hogy lehetne őrvöngést őrvöngéssel gyógyítani?

137. Más annak a békéje, aki egészében legyőzte a bajt, más azé, aki elmenekült, vagy azt hiszi, hogy elmenekült. Te nem azért ujjongasz, mert győztél vagy megmenekültél, hanem vagy mint legyőzött, vagy mint aki nincs messze a vereségtől.

Jn 12,47 138. „Nem azért jöttem, hogy megítéljem a világot, hanem hogy megmentsem”, vagyis: nem azért jöttem, hogy végrehajtsam a bűnösökön a megérdemelt kárhoztató ítéletet, hanem hogy irgalmasan megmutassam, hogyan kerülhetik el.

139. Miért tetszenek neked a fajtádbeliek gyötrelmei? Talán mert igazságos? Akkor Istennek is tetszen a tiéd, mert igazságos. Márpedig ez az ítélet az örök tűznek ad át téged.

Mert ha hallállal kell lakolnia annak, aki kakast öl, milyen büntetésben részesül az, aki embert?

140. Csak ha szeretsz, ha maga a szeretet kényszerít erre, korholj, fenyíts. Ha másként teszel, magadat ítéled el. Mindent azzal a lelküllettel tégy másoknak, amellyel akarod, hogy Isten bánjon veled.

141. Ne ideigvaló dolgok legyenek a te békéd okai: olyan hitvány és olyan törékeny lesz ugyanis, mint azok. Ez a béke közös neked az állatokkal; legyen a tied közös az angyalokkal; vagyis amelyik az igazságból származik.

142. Ne utasítsd el az embereket; inkább azt utasítsd el belőlük, ami joggal bánt téged, azaz a hibákat. És ezt az irántuk való szeretetből. Ahogy magadnak kívánsz. Mert nem maga az emberi természet, hanem az azt meggyengítő hibák bántanak téged. Minek piszkálsd a

fajtádbeliek vérző sebeit, hacsak nem azért, hogy gyógyítsd őket? Mint a magadét.

Nem az a fontos, hogy mások mit csinálnak, hanem hogy te mit csinálsz. Mert az az ember hasznos mindenki számára, aki nem arra figyel, amit mások csinálnak, hanem hogy ő mit kezd velük vagy a tetteikkel, akár jók, akár rosszak. Hiszen mindkettőből tudsz jót kihozni, sőt sokkal ragyogóbban és egyedülállóbban a rosszakból.

De ha megveted a rossz embereket, magadon kezd. A rosszak és a jók nyersanyagok, amelyekből az igaz jót csinál, emezekkel együtt-örülve, amazokkal együtt-szenvedve.

143. Egy erősebbektől legyőzött test vagy taszítódik, vagy vonzódik. Hasonlóképpen az akarat. Te viszont ne azzal törődj, hogy a testet, hanem hogy a lelket és az akaratot mi mozgatja legyőzve.

144. A béke kedvéért teszel mindent; melyhez egyedül az igazságon keresztül vezet az út, mely a te ellenfeled ezen az úton. Tehát vagy őt vesd alá magadnak, vagy magadat öneki. Más lehetőség nem marad számodra.

145. Mindazt, amit a béke és a boldogság kedvéért megtartottál és szerettél, vedd meg, ha nem akarsz a békét és a boldogságot végképp elveszteni.

146. Bánkódsz, mert nem engedelmeskednek neked. Ó szegényérzet, hol vagy? Azért teremtette talán Isten az embert, hogy neked alávetve engedelmeskedjen, és nem inkább azért, hogy neki, azaz Istennek?

147. „Idegeskedsz, mert ideges vagyok. Ideges utasítja rendre az idegest. Ó szegény! ‘A csámpást az egyenes lábú nevesse ki, az etiópót a fehér ember’. Én ugyan megjavulok és nem teszem többé azt a rosszat. De te mihez kezdesz ezzel a hibáddal, ami miatt nem hogy gyógyítani nem vagy képes engem, de még csak elviselni sem?”

148. Gyalázatos módon cselédlányt szeretsz, azaz teremtményt; kizárólag azért gyötrődsz, mert az ura, azaz a te Istened, azt teszi vele, amit akar.

149. A nagy dal egy szótagjához ragaszkodtál; azért nyugtalankodsz, mert továbbhalad az éneklésben az igen bölcs énekes. Elvételik ugyanis tőled a szótag, amelyet egyedül szerettél, és mások következnek a maguk rendje szerint. Mert nem egyedül neked énekel, nem is a te

ízlésed szerint, hanem a magáé szerint. Azok a szótagok pedig, amelyek következnek, azért vannak ellenedre, mert félretolják azt, amelyet rosszul szeretted.

150. A te természetes helyed az, hogy az emberek hasznos társa és barátja légy, nem pedig gőgös ura. Tégy tehát mindent társi szeretettel, nem pedig gőgös uralkodással.

151. A szeretetet ingyen kell inni, vagyis a saját édessége kedvéért, mint valami igen édes nektárt; még ha mindenki őrvölgene is, nem szabad eladni semmi pénzért. Mert nekünk magunknak hasznos és minket boldogít, bármit csináljanak is mások.

152. Aki azt szereti, amit nem kell szeretni, az szerencsétlen és ostoba, még akkor is, ha sem ő, sem szeretetének tárgya nem veszne el soha. Talán csak azért szerencsétlen a bálványimádó, mert múlandó az, amit imád? Ezek szerint nem lenne szerencsétlen, ha az nem veszne el. De bizony éppen ha megmarad a bálvány, akkor a legszerencsétlenebb az imádója, még ha testileg ép is, és dúskál az ideigvaló javakban.

153. Nem a kellemetlenségek tesznek téged szerencsétlenné, csak megmutatják és tudtadra adják, hogy az voltál.

154. A siker megvakítja a lelket azáltal, hogy eltakarja és növeli a nyomorúságot, ahelyett, hogy eltávolítaná.

155. Bölcsen és zavar nélkül mondhatjuk: „A hó fehér”, mivel ez igaz. Nem kevésbé igaz, hogy aki azt mondja: „A hó fekete”, hazudik. Tehát nem kevésbé bölcsen és zavar nélkül mondhatja valaki: „Ha ezt elfogadod, mert igaz, akkor egyetlen igazságnak se mondj többé ellent.” Mert ha ízlik neked ez a gyümölcs, mert édes, miért nem ízlik ugyanúgy az összes többi, aminek ugyanolyan íze van?

156. Mint a kicsapongó és romlott fiú a jó atya házában, úgy akarsz lenni ebben a világban. Azt akarod ugyanis, hogy Isten és az ő művei hajoljanak a te romlott akaratodhoz és annak szolgáljanak, nem pedig te Isten akaratahoz.

157. Egyáltalán semmi változást sem kell kívánnod a magad számára, hacsak nem a magadét, azaz tudásodét és akaratodét. Más dolgok változását az ő maguk számára kell kívánnod, ha kell. Neked mások rossz dolgai is javadra lehetnek, ha úgy cselekszel velük, ahogy cselekedned kell.

158. Mint ahogy a gyökerek és egyéb dolgok természetét, úgy mérlegeld a vélemény vagy rokonszenv, a dicséret vagy korholás természetét.

159. Minden egyes ember szeretete mindenki közös tulajdona. Mert mindenki köteles mindenkit szeretni. Aki tehát azt akarja, hogy ezt őiránta különösképpen tanúsítsák, az tolvaj, és így mindenkivel szemben bűnössé válik.

160. Akit vágnak vagy égetnek, ordít. Nem csoda, hisz szenved. Ugyanígy az is, akit rendreutasítanak. De te, aki ezt teszed, miért indulsz fel, ha csak nem egyedül az iránta való együttérzésből?

161. Ha jó az ideigvalók hatása alatt lenni, legyen jó annak lenni. Semmi ilyesmire ne irigykedj. Különb vagy mindannyiuknál.

162. Az igazsághoz való visszatérés kezdete: nem tetszeni magunknak a hamisságban.

163. Az igazság szolgáltatója szeresse azt, amit szolgáltat, és azt, akinek szolgáltatja. És amikor ezt öneki szolgáltatja valaki más, fogadja hálaadással, mint olyasvalamit, amit szeret.

164. A szeretet legyen számodra az indíték az igazság kimondására mint gyógyításra. Ha valaki nem fogadja el, vagy együtt érzel vele, vagy nem szereted őt, vagy azt, amit megvet, alábecsülöd. Mintha kiköpné a beteg a gyógyító orvosságot.

165. Az igazságot vég nélküli béke követi, mely az angyalokkal közös. Zsolt 89,10 A hazugságot nyomorúság és fájdalom, mely az ördöggel közös.

166. Végtére is felismerni az aranyról, hogy arany, ezt sosem bánja meg az ember, mint ahogy a földről sem, hogy föld, mivel ez igaz. Ellenben szeretnivalónak tartani azt, amit nem kell szeretni, vagy remélendőnek, amit nem kell remélni, ezt nem egykönnyen bánja meg, mert nem így van. Mégis éppoly teljes mértékben téved az, aki szeretnivalónak véli a nem szeretnivalót, mint aki aranynak véli azt, ami nem arany. Csakhogy az előbbi tévedés halálos; az utóbbi viszont, ha tévedés is, azért nem nagyon ártalmas. És mégis milyen sokan félnek az utóbbi tévedéstől, és milyen kevesen az előbbitől.

167. Nézd, hogyan vagy képes reményben szeretni a gabonát a zöld szárbán, vagy a rügyező fatörzset. Így szeresd azokat, akik még nem jók.

168. Olyan légy mindenki iránt, amilyen az Igazság volt irántad. Amilyennek téged elviselt és szeretett, hogy jobbá tegyen téged, olyannak viselj el és szeress másokat, hogy jobbá tedd őket.

169. Ha igaz ügyed van a törvényszéken, legyen elég neked maga ez az igazság, és ne keresd, hogy valaki a te pártodon legyen, hacsak nem azért, hogy őt, vagy ellenfeleidet az ugyanabban az igazságban való részesedésre hajlítsd, mint akiket szeretsz. Aki igazságosan ítélkezik, az azok hasznát szolgálja, akik jogtalanul birtokolnak. Mert őket vezeti vissza az igazsághoz.

170. Aki az igazságossághoz ragaszkodik, magának használ, nem öneki. Mert nem ő az, akit védeni kell, hanem nekünk kell az ő oltalmába menekülnünk, nehogy elveszünk. Hanem ez ám a nagy igazságosság: nem védekezni.

171. Adj nekem tétlen szeretetet vagy félelmet, ha tudsz. Ha valamit csodálsz, nem szívesen teszed le. A tudatlanság a csodálkozás anyja; meg az újdonság.

172. Aki meg akar téged sérteni, fegyverkezzék fel a te étleteddel, azaz az igazsággal. A lelked élete ugyanis az igazság. Tehát a saját étledet sebez meg téged, mivel a hazugsággal véded magad.

173. Az igazságot mint kardot, ami jó, az emberek arra használják, hogy ártsanak vele, mivel rossznak tartják, és mint rosszat róják ki. Te ne így szolgáltsd, hanem azzal a szándékkal, hogy jót teszel annak, akinek nyújtod. Mert nagyon megsértene téged az, aki olyan hitványnak és rosszindulatúnak tartana téged, hogy amikor bosszút akarna állni valamely ellenségén, téged adna neki, sőt kiróna rá mint valami büntetést.

174. Nem kell jobban örülnöd annak, hogy jól fog az eszed, mint félned attól, nehogy rosszul használj.

175. Nem gőgös ura kell, hogy légy az embereknek, hanem hasznos társa. Nem is az ő sokféle élvezetükben kell örömet lelned, hanem az egyszerű hasznukban, azaz az igazságban.

176. Nézd, mi a különbség az öt érzék, valamint a hit és a megértés között.

177. Az üdvösségedért viselt összes gondod közt egyetlen kötelesség vagy orvosság sincs hasznosabb számodra, mint önmagadat korholni és

megvetni. Bárki teszi tehát ezt, a te segítőtársad. Azt teszi ugyanis, amit te tettél, vagy tenned kellett volna azért, hogy üdvözlj.

178. Amint a tudás, úgy az érzelem is úgyszólván átmegy egyik emberből a másikba.

Mik 3,5 Hacsak valaki nem tesz valamit a szádba, azaz hacsak nem teszi, ami neked tetszik, szent háborút hirdetsz ellene. Itt a száj helyett akaratot érts.

179. A béke annak a léleknek a java, amelyikben megvan. Ezért önmagáért kell kívánni, mint egy jó ízt. Akkora legyen benned, hogy a rosszakat se zárd ki belőle.

180. A kellemetlenségek nem rontanak el téged, hanem megmutatják, mennyire el vagy romolva. Ott vagy ugyanis elromolva, ahol ragaszkodtál azokhoz a dolgokhoz, amelyeket a kellemetlenségek lerombolnak. Sőt már akkor vak illetve beteg voltál, amikor ragaszkodtál. Hiszen a lélek rossz készültségének megfelelően ragaszkodtál.

181. Mint egy szótag a dalban, akkora helyet és időt foglal el minden egyes dolog a világ folyásában. Azért gyötrődsz tehát, mert alacsonyabb rendű dolgokhoz ragaszkodtál, és a maguk rendje szerint elmúltak.

Mt 6,2.5.16 182. Ha azért szeretsz, mert szeretnek, vagy hogy szeressenek, nem is annyira szeretsz, mint inkább vizontszeretsz, szeretettel fizetsz a szeretetért. Pénzváltó vagy; megkaptad jutalmadat.

183. Ha nem lennének nyelvek, nemde eléggé beszélne Isten az emberhez a kellemetlenségek által, melyeket elszenved, akár saját magában, akár a külső dolgok szeretetében, vagy akár a sikerek által is?

184. Mindaz, amit kellemetlenségnek mondanak, csak a rosszak számára kellemetlenség, vagyis akik a teremtményt szeretik a Teremtő helyett.

185. Mindazt, amit megváltoztatsz, vagy azért változtatod meg, hogy ne legyen, vagy azért, hogy jobb legyen. Mindkettőt korholás illetve nemtetszés előzi meg. Ezek közül az egyiket az emberekre, a másikat az ő hibáikra kell használni.

186. Szeresd azt, amit ha szeretsz, lehetetlen elveszítened, azaz Istent.

187. Nézd meg, mennyi világosságod és erőd van. Mert olyan mértékben nem lehet téged sem csábítani, sem kényszeríteni; márpedig egyedül ebben áll a szabadság. Azt is nézd meg, milyen hamar lehet téged csábítani vagy kényszeríteni; mert olyan mértékben vagy vak és gyenge. Mármint olyan mértékben lehet téged kényszeríteni, amilyen mértékben el vagy csábulva. Hogy kellemes-e, az nem kérdés, inkább az, hogy szeretetet vagy bizalmat érdemel-e. Mert milyen megbízható bizonyítékok vagy írások, parancsok, példák vagy szentségek vezetnek és erősítenek meg afelől, hogy ezt biztonságosan teszed?

Meggyőződte arról, hogy ez arany. De honnan győződsz meg arról, hogy szeretetre vagy bizalomra méltó? Egy dolog aranynak lenni, és más dolog szeretetre méltónak lenni. Az arany ugyanis csak arany; amit viszont szeretni kell, az nem csak arany, sőt egyáltalán nem is arany.

188. Nézd, hogyan esik a lélek a testi dolgok fogságába, és ha foglyul esett, kínlódik, mint egy gyermekben. Foglyul esik ugyanis, amint a gyermek verebet lát. Ha pedig megkapja, a lelke annyi bukásnak van kitéve, ahánynak maga a veréb. De mennyire biztonságban van a lélek, mielőtt valami ilyesmi fogságába esik! Mert azok a dolgok, melyek tetszenek neki, fogva tartják őt, hogy a kellemetlenségek meg tudják büntetni.

189. Az ostoba orvos, aki nem akarja, hogy csorba essen a hírnevén, mindent, ami rosszul sül el, jöllehet az ő hibájából, a betegekre hárít. Így teszel te az alárendeltjeiddel.

190. Inkább azt keresd, hogy téged tanítsanak, mint hogy te taníts. Így tesz ugyanis, aki jól ismeri önmagát. Ugyanez érvényes a támogatásra és az őrzésre.

191. Apróság az, amit elviselsz, az Úrhoz képest; és még ezt sem tűröd úgy, ahogy kellene.

192. Mindazt, amit a könyvekben olvasol, a saját szemeddel láthatod az emberekben, vagyis, hogy mit kerülj és mit tégy.

193. Amilyen lelkülettel lennél minden ember iránt, ha távol lennél tőlük, megfontolva bűneiket és nyomorúságaikat, olyannal légy legalább most, midőn szemeddel látod elveszni őket, akár vakságból,

akár gyengeségből. Mert vagy rászedi, vagy legyőzi őket az ördög az ideigvaló javak által.

194. Azt akarod, hogy be legyenek festve a fadarabok, amelyeket a tűz megemészt, amikor azt akarod, hogy szépek legyenek azok a dolgok, amelyeket felemésztasz, legyenek azok ételek vagy ruhák. Ruhákra a hideg ellen van szükség, nem ilyen vagy olyan színűre. Ugyanúgy az ételre az éhség ellen, nem ilyen vagy olyan ízűre.

„Az ittas
ragadja meg a
szomjazót”
MTörv 29,19

195. Kettős az akarata a jó tanárnak vagy orvosnak: egyrészt megőrizni és növelni, ami jó, mármint az egészséget vagy a tudást; másrészt ami hiányzik, kipótolni, ami rossz, eltávolítani. „Apprehendat ebria sitientem.” Nem jó tanár vagy orvos az, aki mindig az kíván lenni. Mert aki mindig orvos akar lenni, az azt akarja, hogy mindig legyenek betegek. Ugyanígy a tanár is a tudatlanokkal. Gyűlöli tehát azokat, akiket mindig ilyeneknek kíván. Aki viszont jó, az küzd a betegségek és a tudatlanság ellen, hogy megszűnjenek. Így tehát valamiképpen a saját hivatala ellen is küzd, hogy megszűnjön. Mert ha az említett bajok nincsenek, a hivatal sem lesz.

196. Nézd, hogy szurkál téged az Úr, akárhová nyújtózkodsz őrajta kívül a teremtményekre irányuló kívánság által; mint a dajka a gyermek kezét, melyet kidug a bölcsőből, nehogy elpusztuljon a hidegtől.

197. Ha nem akarsz sehol sem csalódni, miért éppen a boldogság vagy a jutalom terén?

198. Semmit sem szabad tenni önmagáért, kivéve ismerni és szeretni Istent.

199. Nézd, hogyan kíván az ember minden dolgot vagy önmagáért, vagy másért; vagyis minden dolog vagy olyasvalami, ami felé törekszünk, vagy olyasvalami, ami által törekszünk: mint például az ökrök, és minden, amink van, vagy amit végzünk, egészen a kenyér élvezetéig.

Lucanus, De
bello civili,
IX, 571

200. Nem az alárendeltek előmenetele szerint, hanem a te vágyad és törekvésed szerint kapod majd jutalmadat, akár előrehaladnak azok, akár nem. Mert valóban soha, de soha nem növeli a tisztességet a siker.

201. Mindenki törekszik megvalósítani, amit akar, mintha biztos lenne afelől, hogy jó az, amit akar. Mindenkit arra figyelmeztess, hogy törekedjen azt akarni, amit kell.

202. Dicsér téged valaki életszentségedért: fölfelé tart. Rajtad túl van ugyanis az, ami tetszik neki, mármint az életszentség. Te viszont, ha szereted őt, nem mint akinek az életszentség tetszik, hanem te, lefelé tartasz.

203. Az állati gyönyör a test érzékeiből fakad; az ördögi gyönyör minden, ami dölyfösség, irigység és csalárdság. A filozófusok gyönyöre: ismerni a teremtményt; az angyaloké: ismerni és szeretni Istent.

204. Nem az igazságot védik, hanem ő véd. Mert nem neki van rád szüksége, hanem neked őrá.

Jn 14,27

205. „Ne nyugtalankodjék szívetek és ne féljen”: ez az igazi szombat. Az ünnepli ezt, aki sem nem csábul, sem nem kényszerül. Az ilyennek van hatalma maga fölött. Az ilyen képes önmagából alamizsnát készíteni, úgy hogy haragosnak vagy békésnek mutatkozik, aszerint, hogy mit lát hasznosnak mások számára.

206. Ha ez vagy az annyit fáradozna az Úrért, amennyit a világért fáradozik, évfordulóját mint vértanúét ünnepelnék.

207. Amint a jégből a hideg, úgy az ideigvalók szeretetéből haszontalan félelem hatol be a lélekbe, és egyéb nyomorúságok. Mármost melyik nyomorúság a súlyosabb: a hideg, vagy a haszontalan félelem? Ugye a félelem?

Távolítsd el tehát magadtól mindazt, ami számodra a félelem oka, éppúgy, mint a hidegét. Távolítsd el, mondom, nem a helytől, hanem a lélektől. Mert nem kell mástól félni, mint amit lehet és üdvös kerülni, azaz a büntől. Amit pedig üdvös kerülni, azt Isten segítségével lehet is kerülni, azaz a gonoszszágot.

208. Nézd, mennyire az emberek hatalmában vagy, hogy megzavarjanak és kínozzanak. Amilyen könnyű számukra korholni téged szavakkal vagy véleménynel, olyan könnyű megzavarni is. Mi lenne tehát, ha meg akarnának verni? Már ha nem tetszel nekik, megzavarodsz. Tehát a hatalmukban vagy. Akár ezt teszi valaki, akár nem, te azért a lélek készségéből fakadóan vagy így kiszolgáltatva. Ha

a jóban nem tetszel nekik, ez nekik árt, nem neked. Ebben fáradozz azon, hogy az ő szívüket változtasd meg, ne azt, ami jó benned. Ha a rosszban nem tetszel nekik, nem maga a nemtetszés árt neked, sőt, az használ, hanem maga az, ami rossz benned.

Róm 5,5 209. „Isten szeretete kiáradt szívünkbe a nekünk adott Szentlélek által”. Te viszont Istent is és a felebarátot is csakis az ideigvaló jótéteményekért szereted. Ezek szerint az ideigvalók által árad ki beléd, nem a Szentlélek által. Nem szeretet az, ami így árad ki, hanem önzés.

210. Amikor valakit korholsz, semmi hasznosabbat nem tudsz neki tenni. Az ítéletkor mégsem számít majd be neked jótettként, ha nem mint jót teszed ezt neki, azaz szeretetből, mellyel őt szereted.

211. Igen-igen keserű és kellemetlen az igazság a fajtádbelieknek, nem a maga hibájából, hanem az övékből, mint a ragyogó fény a beteg szemnek. Ügyelj tehát, nehogy még keserűbbé tedd azzal, hogy nem úgy mondd, ahogy kell, azaz szeretetből.

Így tesz ugyanis a jóindulatú orvos, aki gyógyító, de keserű italt ad be: megkeni a pohár szélét mézzel, hogy miközben azt, ami édes, szívesen veszi be a beteg, egyúttal azt is, ami gyógyít, könnyebben hörpintse ki. Hasznukra lenni az embereknek: ez a te egész hivatalod.

212. Minden értelmes lélek, aki meg akarja bosszulni magát, azt rója ki a másokra, amitől maga fél és irtózik, és amit rossznak tart. Mármint semmit sem ragad meg szívesebben a bosszúálláshoz, mint az igazságot, és nincs az a rossz, amellyel mérgezettségű lélekkel sújtana le. Ezek szerint a maga részéről semmitől sem irtózik jobban, mint hogy megmondják neki az igazságot. Az ellenfél persze azt mondja a másokról, amit ha a címzett alázatosan elismer, örök üdvösséget érdemel. Hiszen aki a házasságtörőt házasságtörőnek nevezi, azt mondja neki rossz gyanánt, amit maga az üdvössége érdekében önként meg kellene valljon. Fogadja tehát szívesen, és ne azt nézze, hogy milyen szándékkal mondják, hanem hogy mit mondanak neki.

213. Ha az igazságot nem az igazság iránti szeretetből mondd, hanem abból a vágyból, hogy megsértsd a másikat, nem az igazság kimondásáért járó jutalmat, hanem a gyalázkodásért járó büntetést nyered el.

214. Amit másokra rossz gyanánt rós ki, azt rossz gyanánt fogod venni, ha neked teszi ezt valaki, és fordítva.

1 Kor 4,5

215. Nézd már most, mekkora gyötrelmet fogsz elszenvedni, amikor az igazi világosság tökéletesen megmutat majd téged magadnak, ha ennyire kínlódik az, akinek egyetlen szóval megmutatsz valamit abból, ami rossz benne. Akkor ugyanis nyilvánvalóvá válnak a szívek szándékai.

Zsolt 43,23;
Róm 8,36

216. Egyformán vétkezel, amikor mást korholsz, és amikor téged korhol más. Mindkét esetben ugyanis az igazságot vagy rossz gyanánt fogadod, vagy rossz gyanánt rovod ki. Aki tehát ostorozni akar téged, az életedet, vagyis az igazságot ragadja meg, azzal üssön és kínozzon téged.

217. Azt mondják a vértanúk Istennek: „Miattad gyilkolnak minket naphosszat”. Mondd te holmi ócskaságoknak: „Miattatok nyugtalankodom naphosszat.”

218. Fogd vissza magad és gyűjtsd össze mindenünnen, nehogy esetleg a változékony dolgok forgandósága ezek közt találjon téged, és gyötrődj.

219. Íme semmi más dolgod nincs, mint mielőtt perjel lettél. Mert vágyakkal, könyörgésekkel és érzelmekkel végezted azt, amit most elkezdte tettekkel végezni, azaz az emberek hasznára lenni. A tettek pedig nem szabad, hogy csökkentsék az érzelmeket, inkább serkentve növelniük kell.

Róm 3,23

220. Ha köteles vagy rosszal fizetni azoknak, akik vétkeztek, és ebben áll a te üdvösséged, akkor szenteld magad egészen ennek a tevékenységnek. Kezdd tehát magadon. Hisz senkiről sem tudhatod biztosabban, hogy vétkezett. Támadj meg mindenki mást, mert mindnyájan vétkeztek. Hajtsd végre ezt, amennyire képes vagy; amennyiben pedig nem vagy képes, kívánd. Hiszen elég kívánni a jót, amit nem vagy képes véghez vinni. Az viszont ugyancsak bűnös, aki a jót, amelyet nem képes véghez vinni, nem kívánja legalább.

Zak 8,19

221. Láttad egyszer, amikor egy hangyabojt leromboltak, milyen gondosan ragadta meg mindegyik, amit szeretett, azaz a tojást, semmibe véve a saját életét. Így szeresd az igazságot és a békét, azaz Istent.

222. Ki-ki amilyen nagyra értékeli az ideigtartó javakat, annál inkább fájlalja, ha nélkülözi őket, és együtt érez másokkal, akik nélkülözik őket. És mennél kevesebbre becsüli őket, annál könnyebben viseli, ha

maga vagy mások nélkülözik őket. Így van az örök javakkal is. Azok tehát mindenki közül a legnagyobbak, akik együtt éreznek a tévelygésekkel és a bűnökkel.

223. Mások a testekkel, te viszont a lelkekkel érezz együtt.

Lk 18,11

224. Nem volt más lehetősége a vámosnak az üdvözülésre, mint hogy alázatosan megvallja azt, amit a farizeus gőgösen a szemére vetett.

225. Az igazság élet és örök üdvösség. Köteles vagy tehát együtt érezni azzal, akinek nem tetszik. Hiszen olyan mértékben halott és elveszett. Te pedig – elvetemült módon – nem mondanál igazságot, ha nem vélnéd, hogy keserű és elviselhetetlen a számára. Mivelhogy saját magad alapján méred a többieket. De meg aztán az is teljesen rossz, amikor azért mondasz igazságot, hogy tetsszél az embereknek, olyan igazságot, amelyet szeretnek és csodálnak, mintha hazugságot és hízélgést mondanál.

Íme, az öröm keserű, de gyógyító hatású annak, akit szeretsz. Nem azért adod neki, mert keserű, hanem mert gyógyító. Hiszen az előbbi kegyetlenség, az utóbbi jószág.

Így tehát nem azért kell igazságot mondani, mert tetszik vagy nem tetszik, hanem hogy használjon. Csak annyira kell elhallgatni, hogy ne ártson, mint a fény a beteg szemnek.

Sir 2,16

226. Nem azoknak jaj, akik elvesztették az ideigtartó javakat, hanem akik elvesztették a türelmet. Mert egyetlen szenvedés sem legyőzhető, hacsak nem általa. Az evés ugyanis nem száll szembe az éhséggel, hanem szolgálja azt; éppígy az ivás a szomjat. Mert erre törekszenek ezek, mármint hogy testek külső formáinak élvezésére hajlítsák a lelket. Amikor pedig ez megtörténik, nincsenek legyőzve, sőt uralkodnak, elérve céljukat, azaz a lélek odahajlását, valamint a még könnyebb és még nagyobb odahajlásra való készségét.

227. Sajnálta, hogy hiányzik a tested telítettsége; nem sajnálta, hogy hiányzik a lelked ereje, hogy jól el tud viselni.

228. Melyik dolog megszerzésének örül jobban, vagy elvesztését sajnálja jobban az ember: amelyik jobb, vagy amelyiket jobban szereti? Amelyiket jobban szereti, akár jobb, akár rosszabb. Mármost melyiket szereti jobban? Amelyiket jobbnak tartja. Melyiket tartja jobbnak? Amelyik jobban gyönyörködtet.

Ez pedig helytelen. Mert nem a jó tulajdonságaik szerint sajnáljuk a dolgok elvesztését, illetve örülünk megszerzésüknek, hanem a szeretet szerint, mellyel behódolunk nekik. Hiszen két dolog közül annak és annyival jobban sajnáljuk az elvesztését, illetve örülünk megszerzésének, amelyiket és amennyivel jobban szeretjük, mint a másikat, akár rosszabb, akár jobb. Igencsak fonák dolog! Mert sajnálja az ember, hogy elveszt akár csak egy tojást is, de nem sajnálja, hogy elveszti Istent, vagyis a legfőbb Jót.

229. Mindent, amit tesz az ember, azzal a szándékkal teszi, hogy jó legyen neki, vagy hogy ne legyen rossz. És micsoda nyomorúság folyton a boldogságra vagy a rossz elkerülésére törekedni olyan úton, amelyen nemcsak hogy nem jut el odáig, de egyre inkább eltávolodik tőle, azaz a vétkes hajlamok útján! Micsoda nyomorúság, hogy miután Istentől törekvőerőt és akaratot kapott ahhoz, hogy a boldogság felé tartson és ahhoz eljusson, mindezt arra fordítja, hogy nyomorúságokba bonyolódjon, azaz hogy veszendő dolgokat élvezzen!

230. Ki-ki a maga hibái elől meneküljön; hiszen a másokéi nem ártanak.

231. Hiba mások bűneivel törődni, és hiba nem törődni. De mindkettő erény, ha hozzáadod a javítás szándékát. Vedd el a szeretetet, és hiba.

232. Törekedni kell, nem annyira arra, hogy ne tudjanak, mint inkább hogy ne akarjanak vétkezni az emberek. Mert nem az a dicséretreméltó, ha valaki nem tud, hanem ha nem akar vétkezni. Ha mármost vétkezni akarni már maga bűn, akkor senki sem tudja az embereket visszatartani a bűntől, csak az, aki el tudja érni, hogy ne akarjanak, azaz egyedül Isten. Bárcsak ne tudnának akarni, mert akkor nem tudnának vétkezni!

233. Erős erőtlenség képtelennek lenni rosszat akarni. Azért a legerősebb Isten, mert nem képes rosszat akarni. Erőtlen és mégis nagy erő, képesnek lenni azt akarni, ami saját magunk számára ártalmas, és amit mennél inkább akarunk, annál gyengébbek és ellenségeinknek kiszolgáltatottabbak leszünk.

234. Az ember összes művei közt a legnagyobb: azt akarni, amit kell. Amennyire ezt akarja, annyira eléri, és amennyire eléri, annyira akarja. Mert akarni a valódi jót annyi, mint elérni. A valódi jó az igazság, a valódi rossz a gonoszság.

235. Azokkal örülünk együtt illetve érzünk együtt, akiket boldognak illetve szerencsétlennek ítélünk. Boldognak illetve szerencsétlennek pedig azokat ítéljük, akikről azt látjuk, hogy élvezik illetve nélkülözik azokat a dolgokat, amelyeket jónak és szeretnivalónak tartunk. Aki tehát együtt örül azokkal, akik múlandó javakat élveznek, vagy együtt érez azokkal, akik ezeket nélkülözik, az irigységtől ugyan mentes, de veszendő javakat tart szeretnivalónak.

236. Krisztus neve Jézus. Abban a pillanatban tehát, amikor bármilyen oknál fogva elveszted bármelyik ember üdvözítésére irányuló akarodat, Krisztus, azaz az Üdvözítő tagjaitól elvágod magad.

Mt 9,12 237. Miért akarod azt a testvért elküldeni? Mert tele van haraggal és mindenféle vétkekkel. Akkor tegyen így Isten is veled. A saját szádból nyerted a bizonyítékot, hogy nem kell őt elküldened. „Nem az egészségeseknek kell az orvos, hanem a betegeknek”.

Ha egy anyát megkérdezel, miért hagyja el a fiát, és ő azt válaszolja: „Mert gyenge és beteg”, kérdezd meg, hogy akarja-e, hogy ugyanezt tegye a fia övele. És ha azt mondja: „Nem”, tedd hozzá: „Tehát rossz okból gyűlölted.” Ugyanez áll az orvosra.

Mt 19,19 238. A következő dolgokat kívánjuk a szentektől a magunk számára: imádság, tanítás, példa. Ezeket kell, hogy nyújtsuk mi is másoknak, figyelmesen és jóindulattal. Márpedig nem akarni hasznosnak lenni annyi, mint ártani, tekintve, hogy az Úr azt mondja: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat”. Tehát mindenki minden egyes emberé, és minden egyes ember mindenkié. Következésképpen aki engem nem szeret, rablást követ el ellenem azáltal, hogy megvonja tőlem azt, amit Isten nekem szánt, vagyis az ő szeretetét.

239. Más dolog az, amit úgy szeretünk, mint amire szükségünk van ahhoz, hogy jók vagy boldogok legyünk, mint pl. Istent; és megint más, amit azért szeretünk, mert jók vagyunk, és nem azért, mert rászorulunk, mint pl. az embert. Akkor szeretjük őt ugyanis, ha azt kívánjuk, hogy jó legyen neki. Mármint nem teljesen jó vagy boldog az, aki mások iránt nem jó. Mert a nyomorúság tesz minket rosszakká mások iránt, mely az Istentől való eltávolodásból születik, meg e múlandó dal, azaz a világ iránti szeretetből.

240. Azok a dolgok a múlandók közül, amelyek jobban gyönyörködtetnek, inkább halálhozóak.

241. Hol az az asszony, aki annyira szemérmetlen, hogy azt mondja a férjének: „Keresd meg nekem ezt vagy azt a férfit, hogy lefeküdjek vele, mert jobban tetszik nálad, különben nem nyugszom”? Te mégis ezt teszed a férjeddal, vagyis az Úrral, amikor valami mást szeretsz rajta kívül, és azt kéred tőle.

242. Elhagytad a férjedet, vagyis Istent, és a szolgájához ragaszkodtál, vagyis a világhoz. Ha tehát bármi baj ér ez utóbbi részéről, vagy miatta, nem lesz, akihez kiáltani merj.

243. Amikor azt mondd Istennek: „Add nekem ezt vagy azt”, ez annyi, mintha azt mondanád: „Add nekem, amivel megsértslek és megcsaljalak”. Mert amikor valami mást kérsz tőle, mint őt magát, magával a kéréssel mutatod neki bűnösségedet és paráznaságodat, anélkül, hogy tudnál róla.

244. Térdet hajtani azok előtt a dolgok előtt, melyeket te készítettél, és a lelkedet odahajlítani azokhoz, amelyeket elpusztítasz, vagyis az ízekhez és más érzékelhető dolgokhoz, egyaránt ostobaság, sőt ez utóbbi még rosszabb.

245. Nézd, hogyan bocsátod áruba a szeretetedet, mint valami kocsmában, és a veszendő adományok arányában nyújtod az embereknek, mivel maguknak a veszendő formáknak – mármint a testekének – eladtad azt, anélkül, hogy bármikor megkapnád az árát. Ebben a kocsmában semmit sem kap az, aki nem ad semmit, vagy nem várható, hogy adni fog. És mégis, még amit eladsz, az sem lenne a tiéd, ha nem adatott volna neked ingyen felülről. Megkaptad tehát jutalmadat; hernyó módjára építetted házadat, amikor ingadozó és szükségszerűen veszendő alapot vetettél.

246. Rettegd Isten kifürkészhetetlen ítéleteit magad fölött. Mert bármi légy is mások fölött, nem tudod, miért nincsenek ők fölötted. Olyan légy tehát velük szemben, amilyennek látod, hogy lenniük kellene, ha fölötted lennének.

247. Más dolog megbántani akarni, és más dolog javítani akarni. Az előbbi kegyetlenség, az utóbbi szeretet.

248. Haragudni kell a vétkezőre, de csak akkor, ha úgy hiszed, hogy ez hasznára válik.

249. Bármely formát élvezel, az férfiként viszonyul a lelkedhez. Ez ugyanis átengedi magát és lefekszik neki; és nem amaz alakul és hasonul tehozzád, hanem te öhozzá. Ennek a formának a képmása megmarad a lelkedbe vésve, mint bálványkép a templomában, melynek nem ökröt, nem bakot, hanem értelmes lelket és testet, azaz teljes önmagadat áldozod, amikor élvezed azt.

Zsolt 65,15

250. Ne legyen a bosszú végrehajtója, aki a bocsánat kérelmezője.

Zsolt 103,15

251. A kenyér – vagyis az igazság – erősíti az ember szívét, nehogy behódoljon a testi formáknak.

252. Az ideigtartó béke szeretete szükségképpen nyugtalanságot szül a lélekben. Aki tehát birtokolja ezt a békét, és szereti azt, az szükségképpen nélkülözi a békét.

253. Ha megbizonyosodtál arról, hogy valaki bűnt követett el, szükséges, hogy megsirasd a bűnét, mert az Úr is megsiratta a tiedet. Mit vájkálsz a gyengélkedő betegségében, ha miután megismerted, nemcsak hogy nem sajnálsz és nem gyógyítod, de ráadásul még gúnyolódsz is rajta?

254. Azt, hogy valamilyen módon gyötrődsz, akár félelemből, akár haragból, akár gyűlöletből, vagy bárminemű bánatból kifolyólag, csakis magadnak tudd be, vagyis rendetlen kívánságodnak, tudatlanságodnak vagy lomhaságodnak. Ha valaki meg akar téged sérteni, az ő rendetlen kívánságának tudd be. A te sebed és bánatod a te bűnöd bizonyítéka, tudniillik hogy Istent elhagyva egy sebezhető dolgot szerettél.

255. Jaj annak, aki boldogságának vagy élvezetének vége van és kezdete.

ApCsel 27,15

256. „Átengedve a hajót a szélrohamoknak, sodródtunk”. Az öröm vagy a bánat felé, a felbukkanó formák váltakozása szerint.

Zsolt 106,3

257. „Az országokból egybegyűjtötte őket”. Vagyis kiragadta a szent lelkeket az ízek, illatok és testi érintések közül, és önmagába gyűjtötte őket.

258. Bármely dologban meg tudod őrizni a tisztaságot Isten iránt, ugyanabban a dologban az igazságosságot is meg tudod őrizni a felebarát iránt. Éspedig úgy, ha mentes vagy a rendetlen kívánságoktól.

259. Ha nem irigykedsz azokra, akik rosszat tesznek neked, békében leszel velük.

260. Úgy viselkedsz ebben a világban, mintha azért jöttél volna, hogy testek formáit nézegesd és csodáld.

261. Más dolog ismerni a bűnt megtapasztalva és vétkezve, és más dolog megkülönböztetve és elítélve. Az utóbbi az igaz ember sajátja, az előbbi a gonoszé.

262. Jeruzsálembe menjenek mások; te menj egészen az alázatig és a türelemig. Mert ezáltal a világon kívülre mész, amúgy meg azon belülre.

263. Amennyire rajtad áll, minden embert elveszejtettél. Mert Isten és öközéd állítottad magad, hogy tekintetüket feléd fordítva és Istent elhagyva egyedül téged csodáljanak, nézzenek és dicsérjenek. Ez neked is és nekik is teljességgel haszontalan, hogy ne mondjam, ártalmas.

264. Ha a belső látványosságoknak nem lennél híján, soha nem mennél ki a külsőkhöz, illetve nem érnél rá foglalkozni velük.

265. Sérült látványosságokon bánkódsz. Magadnak és a saját hibádnak tudd be ezt, aki sérülékeny dolgokhoz ragaszkodtál. Mert olyan mértékben hozzászólt az ember, hogy minden rosszat másra hárítson, hogy ha kőbe üti vagy tűzzel megégeti magát, magukat az Isten teremtményeit merészezi hibáztatni és átkozni – pedig éppen ha ezt nem tennék, lehetne őket méltán hibáztatni mint erőtlent és holt dolgokat –, ahelyett, hogy a saját nyomorúságos gyengeségét siratná.

266. Ahogy a mesében a kislány a napba nézve elgyengült, úgy vagy te a szükségszerűen veszendő formákkal, meg az emberi véleményekkel.

267. Úgy igyekeznek az emberek valódi élvezetet illetve boldogságot csinálni maguknak, mintha az nem létezne, vagy létre lehetne hozni, jóllehet egyedül az létezik igazán, létrehozni viszont semmi módon nem lehet. Mármost egy és ugyanaz boldogságot és Istent csinálni magunknak, és úgy vélni, hogy nincs boldogság és Isten.

Zsolt 72,28

268. Ha Istenhez ragaszkodni a teljes és egyedüli jó számodra, akkor tőle elszakadni a teljes és egyedüli rossz, és semmi egyéb. Ez számodra a gyehenna, ez számodra a pokol.

269. A tudatlanság az ideigtartó béke oka. Ha ugyanis tökéletesen felfognád, milyenek az ideigtartó dolgok, sohasem törekednél a megszerzésükre élvezet és rájuk való támaszkodás végett.

270. Ismerni, dicsérni, nagyrabecsülni, szeretni, élvezni mint jót, csodálni, tisztelni annak használ vagy árt, aki ezt teszi. Mert minden ember aszerint jó, amit szeret, nagyrabecsül stb. Ellenben ismertnek, dicsértnek, nagyrabecsültnék stb. lenni nem annak használ, akit ismernek, szeretnek mint jót, hanem annak, aki ezt teszi. Mert mit használ a napnak, hogy csodálják az emberek? Vagy a méz ízének, hogy annyira szeretik?

271. Az a szeretet, amellyel szeretve voltunk, mielőtt voltunk, vagy amikor gonoszul cselekedtünk, az az oka minden javunknak.

272. Lám, egy szőlőszemhez vagy szederszemhez készségesen odafordulsz, és feléjük hajlított lélekkel élvezed őket, pedig senki sem fenyegetett kínokkal. Ahhoz viszont, aki mindezeket teremtette, meg téged is, még azok után sem fordulsz, hogy örök gyötrelmekkel fenyegetett meg, és örök boldogságot ígért, ami ő maga.

273. A következő látványosság egyetlen szemnek sem tárul fel ebben az életben, kivéve Istenét elsősorban, és a tiédet, a befogadóképességednek megfelelően: hogy tudniillik a lelked milyen mértékben kerekedik fölébe illetve marad alatta a testeknek vagy azok formáinak, emberi véleményeknek és jóindulatoknak.

274. Ki-ki amennyire ragaszkodik a legfőbb Jóhoz, annyira boldog. Következésképpen amennyire elszakad tőle, annyira nyomorult. Ha kimondhatatlan a jó, amit elveszít az ember, kimondhatatlan a kár is, amit elszenved. És ha nagyobb jót nem lehet találni, nagyobb kárt nem lehet szenvedni.

275. A habitusod és a hajkoronád folyamatos hazugság, mert azt jelzik, ami hiányzik.

276. Semmi sincs megengedve az önzésnek, semmi sincs megtiltva a szeretetnek.

277. Azt parancsolta Isten az embernek, hogy szeresse, amit soha nem lehet túlságosan szeretni. Ezzel szemben az ember azt szereti leginkább, amit soha nem lehet elég kevésbé szeretni.

278. Amikor arra kéred Istent, hogy ne vegyen el tőled valamit, amihez rendetlenül ragaszkodtál, olyan ez, mintha egy asszony, akit a férje éppen rajtakap a házasságtörésen, és bocsánatot kellene, hogy kérjen gaztettéért, ehelyett inkább arra kérné, ne szakítsa félbe házasságtörése gyönyörét.

279. Nem elég neked, hogy megcsalod Istent, még őt magát is rá akarod venni arra, hogy növelje, megőrizze és kedvedhez alakítsa azokat a dolgokat, amelyek – mint az asszonyt a szeretője teste – megrontanak élvezetükkel, vagyis testek formáit, ízeket és színeket.

280. Mi a véleményed arról az emberről, aki egész igyekezetét és idejét arra fordítja, hogy megtámogasson egy házat, amelyet lehetetlen megtámogatni, olyan dolgokkal, amelyekkel egyáltalán semmit sem lehet megtámasztani, vagy ha lehet, maguk ezek a támasztékok is ugyanannyi más támasztékokra szorulnak, mint a ház, amelyet támogatnak; meg amazok a támasztékok is ugyanannyira, és így tovább a végtelenségig? Nemde szerencsétlen örült az ilyen?

Jób 14,2 A ház ez az élet, a támogató te vagy, a támasztékok az ideigvaló dolgok, melyek sohasem maradnak ugyanabban az állapotban, és egyáltalán nem képesek sem támogatni, sem támogatva lenni.

Zsolt 4,10 281. „Különösképpen”, azaz teljesen „a reménybe helyeztél engem”. Következésképpen a jelenvalók minden élvezetétől és gyönyörétől elszakítottál engem.

Zsolt 140,4
Zsolt 49,21 282. Nézd: amikor a minap hibáztál a testvérek előtt egyik antifóna helyett a másikat mondva, hogyan kereste a lelked a módját, hogy valami másra hárítsa ezt a hibát, akár magára a könyvre, akár valami másra. Nem akarta a szíved ilyennek látni magát, és ezért másnak tette magát önmaga előtt, gonosz szavakra hajolva, hogy mentegesse a bűnt. Vádolni fogja őt az Úr, és orcája elé állítja, és nem fogja tudni többé tettetni magát maga előtt, vagy menekülni maga elől.

283. Nem az van megparancsolva az embernek, hogy boldogságot csináljon magának, mint ahogy az sem, hogy Istent, hanem hogy megszerezze azt, ami nincs csinálva, hanem örökkévaló. Egyedül az, vagyis az a forma képes az emberi lelket boldoggá tenni, amelyik létet és életet, megértést, nyugalmat, biztonságot ad neki, azaz bizonyosságot afelől, hogy ezeket nem tudja elveszíteni. Akinek ugyanis ezek közül valami hiányzik, az nem boldog.

„Elszálló s
vissza nem
térő lélek.”
Zsolt 77,39

284. Az Istentől való kiüresedés és eltávolodás előkészít a rendetlen kívánságokra. A rendetlen kívánságok előkészítenek a félelemre és fájdalomra, és ennek következtében a még nagyobb félelemre és fájdalomra. „Spiritus vadens et non rediens.”

285. Nincs a teremtmények között nemesebb, mint az értelmes lelkek, különösen a jámborak; nincs hitványabb, mint a testek romlásai.

286. Amikor azt akarod, hogy csodáljanak az emberek, nézd, micsoda nyomorúságba kerülsz épp ettől a gögtől elvakulva. Nézd tehát Isten igazságosságát. Mert te istenként, azaz csodatát tárgyaúl kínáltad magad a teremtmények legkiválóbb részének, ő pedig alávetett téged a legalantasabbnak. Te ugyanis azt akartad, és amennyire rajtad múlt, meg is valószínűsítettad, hogy mindenki ismerjen, lásson, dicsérjen, csodáljon, tiszteljen, szeressen, féljen. Mindezzel az összes teremtmény legkiválóbb része, azaz egyedül az értelmes lelkek egyedül Istennek tartoznak. Méltán történt tehát, hogy te, aki istenként kínáltad magad a teremtés legnemesebb részének, azt kaptad istenül, ami benne a leghitványabb; és hogy te, aki elvetemült módon ki akartad sajátítani mindazt, ami a legkiválóbbaktól egyedül Istennek jár, mindazt, amivel a magad részéről egyedül Istennek tartozol, a leghitványabbaknak nyújtod, azaz a testek romlásainak és hulláknak. Hiszen mindazt, amit az imént felsoroltál, mint ami egyedül Istennek jár ki, mármint a szeretetet és a többi, ezeknek nyújtod teljes szívvel.

Míg tehát kisajátítod mindazt, ami Istené, tudniillik dicséretben stb. részesülni, elvesztetted mindazt, ami az emberé: Istent dicsérni stb., amelyre teremtve lettél. És mivel a legmagasabb fölött nincs már több hely, sem a legalacsonyabb alatt, ezért amikor a legmagasabb fölé igyekszel, a legalacsonyabb alá lettél leszorítva. Aki ugyanis élvez valamit, szükségképpen alávetetik annak a szeretet által. Te pedig a legalacsonyabbakat élvezed. Tehát a legalacsonyabb alá szorultál, ahol nincs hely. „Kivetik, mint a szőlővesszőt” – mondja az Úr.

Jn 15,6

287. Amikor olyan jót akar az ember, amely más jóra szorul, a nyomorúság nincs kiküszöbölve; sőt, a gond és a szükség csak halmozódik és növekszik. Akarj tehát olyan jót, amely nem szorul más jóra. Mármint minden, ami jó, a jóságtól jó. Tehát mindennek szüksége van jóságra ahhoz, hogy jó legyen. A jóságnak viszont nincs szüksége semmire, hiszen önmagától jó. Ezt szeresd tehát, és boldog leszel.

288. Nem azért lettél megalkotva, hogy lássanak, ismerjenek, szeressenek, csodáljanak, dicsérjenek, hanem hogy lásd, ismerd, szeresd, csodáld, dicsérd az Urat. És ezért egyedül ez hasznos számodra és semmi más.

289. A hatalom ezen a világon nem miattunk hasznos a számunkra, hanem felebarátaink miatt, akár azért, hogy az ideigvalók terén védelmezzük őket, akár azért, hogy a büntetéstől való félelem által visszatartsuk őket a rossztól. Ugyanez vonatkozik az ékesszólásra is.

290. Aki élvez valamely testi formát, az mindazt a jót, ami szerinte abból származik számára, nem magának tulajdonítja, hanem annak a formának, és ezért lélekben dicséri és szereti azt. Azonkívül jónak sem önmagát tartja, hanem azt a formát, önmagát pedig abból kifolyólag boldognak. Nem is marad önmagában, hanem afelé a forma felé tart és átmegy bele a lélek törekvésével és az akarat beleegyezésével, olyan mértékben, amilyen mértékben az élvezet során csodálja és szereti azt. És ezért ha valaki megsérti vagy elveszi azt a formát, az okozott sérelmet nem neki, hanem magának tulajdonítja. És mert számára a paradicsom és a boldogság a hozzá való ragaszkodás volt, a pokol és a nyomorúság számára a tőle való elszakíttottság. Így légy te Isten iránt.

291. Amikor valaki tökéletesen élvez valamely dolgot, magáról megfeledkezve, mintegy elhagyva és megvetve önmagát, afelé a dolog felé tart, és nem arra figyel, hogy mi történik benne, hanem hogy mi történik abban a dologban; és nem is arra, hogy milyen ő, hanem hogy milyen az a dolog.

Ezek szerint az angyalok inkább megvetik magukat, mint mi. Mert hisz egész erőfeszítésünkkel Istenre irányulva magukat az összes többi teremtménnyel együtt maguk mögött hagyják, és még csak tekintetre sem méltatják, annyira hitványnak tartják magukat. Egész lelkükből megvetve magukat és megfeledkezve magukról teljes egészében átmennek öbelé, és nem arra figyelnek, hogy mik és milyenek ők, hanem hogy mi és milyen amaz. És mennél inkább megvetik magukat, elfordulnak maguktól és megfeledkeznek magukról, annál hasonlóbakká válnak öhozzá, és következésképpen jobbakká.

„Békében
alszom és
nyugszom
ugyanabban.”
Zsolt 4,9; Jób
38,37; Zsolt
61,3; Jn 14,27

292. „In pace in id ipsum dormiam et requiescam.” Abban, ami elaltatja az ég összhangját, hogy többé már ne mozogjon, sem nyugtalankodó, sem rettegő szívvel: ami nem más, mint az igazi szombat.

293. Az orvos vagy nem szereti a beteget, vagy fájdalommentesen gyógyítja, ha lehet, és úgy tudja, hogy ez a javára válik.

1 Kor 4,7
1 Kor 1,13; 2
2 Kor 10,17

PL 76, 1106

Lk 12,48

294. Kiről lehet a leginkább elmondani: „Mid van, amit nem kaptál?”, amiért magában kellene dicsekednie, és nem az Úrban? Mert hiszen, amint szent Gergely mondja, annál alázatosabbnak kell lennie az adományból kifolyólag, mennél súlyosabb kötelezettség terheli a számadás terén. Mert mennél többet kapott, annál többel tartozik.

295. Amikor testeket és testi dolgokat szeret az ember, a szeretet – amely valamiféle élet, fény, szabadság, mérhetetlenség – meghal, elsötétül, megkötöződik, beszűkül. És mint ahogy az arany nem olvasható fel, csak ha élő ezüsttel van keverve, úgy a mi lelkünk is sérthetetlen és sebezhetetlen, hacsak a szeretet által nem keveredik romlandó és sérülékeny dolgokkal, melyek nem tudnak nem változni. Ha viszont összekeveredik velük, ugyanolyan romlandóvá válik, mint azok, vagy még inkább.

A testnek egy apró sebéből ugyanis, mondjuk egy bolhacsípésből, hatalmas fájó szorongatás keletkezik a lélekben. A bolhacsípéstől mind a kettő, a lelked is és a tested is megsebződik: az egyik fájdalommal, a másik repedéssel. Te viszont, amint a test repedése begyógyul, azt hiszed, hogy a lélek is meggyógyult, pedig megmarad benne az a gyengeség, mellyel megadta magát a sebzett testnek. És amíg a test gyengeségét nem lehet ebben az életben meggyógyítani, sőt egyre rosszabb lesz, a lélek egészségét viszont, ha itt el nem kezdődik, a jövő életben nem találjuk meg.

296. Az összes efféle fájdalomokra és gyötrelmekre az egyetlen orvosság: a sebzett dolgok megvetése és a lélek Istenhez fordulása.

297. Nem sokat használ, ha elveszed valakitől, amihez rosszul ragaszkodik, hanem ha buzdító szóval és a példáddal eléred, hogy ő maga önként elengedje. Mert nem a rossz elvesztése, hanem elvetése érdemel dicséretet.

298. Az ember önként gabalyodik bele a testek és a hiábavalóságok szeretetébe; de akár akarja, akár nem, gyötrődik a pusztulásuk miatti

félelemtől és fájdalomtól, akár elveszik tőle e testeket, akár becsmérlik azokat. A múlandók iránti szeretet ugyanis mintegy a forrása a haszontalan félelmeknek és fájdalmaknak, és minden létező gondnak. Az Úr tehát a szegényt szabadítja meg a hatalmastól, azáltal, hogy feloldja őt a világi szeretet kötelékétől. Mert aki semmi múlandót nem szeret, nincs ahol megsebezze őt bármelyik hatalmas; és teljességgel sérthetetlen az, aki kizárólag sérthetetlen dolgokat szeret, úgy, ahogy azokat szeretni kell.

299. Ha valaki levágja a fejed összes hajszálát, nem sebez meg téged, hacsak azokhoz nem nyúl, amelyek össze vannak növe a fejjel. Ugyanígy nem sebez meg téged, hacsak nem nyúl azokhoz a dolgokhoz, amelyek a rendetlen kívánság által beléd vannak gyökerezve. Mennél többen vannak ezek és mennél inkább szereted őket, annál több és hevesebb fájdalmat szülnék.

Zsolt 71,12

300. Semmi sem biztonságos a gőgnek, semmi sem magas Istennek. Amikor tehát valamiben üldöz téged Isten, semmi más orvossághoz ne menekülj előbb, mint őhozzá. Hányszor teszed te is azt, amit a gőgös óriások, akik tornyot építettek, hogy biztonságosabban vétezhessenek!

Ter 11,4; 6,4

Az emberek ugyanis arra az egyre panaszkodnak, hogy nem tudják megvalósítani, amit akarnak, és nem arra, hogy nem azt akarják, ami használ, vagy hogy azt akarják, ami árt. Kizárólag a hatalom hiányát fájlatják, hogy nem tudják megvalósítani, amit akarnak; de hogy jót akarnak-e, azt át se gondolják. Mintha semmi téves, semmi ártalmas nem lehetne az akaratban, pedig épp ellenkezőleg, egyedül abban van az emberek minden baja.

301. Nézd, milyen aránytalanul több szeretetet kap tőled ez a test, mint amennyit érdemel. Hiszen nem annyira fájladod, mint amennyire sérül. Egy elenyészően kicsi sérülése, mondjuk egy bolhacsípés, nagy aggodalmat okoz neked.

Akinek viszont Isten a teljes és egyetlen java, az egyedül az ő elvesztését bánja. Nem így a dúsgazdag a pokolban. Hisz könnyedén elviselte Isten elvesztését. Mert nem azt kérte, hogy Istent megkaphassa; a nedűt, amelyhez hozzászokott, azt nélkülözte nehezen.

Lk 16,
22-24

302. A szíved készültségét hallja meg az Úr füle; te viszont nem ismered azt, mint ahogy szt. Péter sem, amikor azt mondta: „Készen vagyok veled menni a börtönbe és a halálba is”. Ezért se a te, se más

Zsolt 9,38

Lk 22,33

ember rólad alkotott véleményére ne adj sokat, hanem egyedül Istenére.

303. Nézd, mennyire nem ismered magad. Mert nincs az a távoli és számodra ismeretlen ország, amellyel kapcsolatban könnyebben hinnél annak, aki hazugságokat mesél róla.

304. Mennél ismeretlenebb egy dolog, és mennél valószínűbbnek tűnik, és mennél nagyobb súlya van a mesélő személyének, annál könnyebben hiszi el az ember.

305. Lám, már azáltal, hogy belekeveredtélt ebbe a testbe, elég szerencsétlen voltál. Hiszen az összes romlásának ki voltál téve, egészen a bolha vagy az egér harapásáig. Nem volt ez elég neked. Belekeverted magad más kvázi-testekbe is: az emberek véleményébe, csodálatába, szeretetébe, tiszteletébe, félelmébe és más hasonlóba; és amint a test sérülése, úgy ezeké is fájdalmat okoz. Magad adtad magadnak a tűzfát, amelyen elégsz. Mert nyilván megsérül a tiszteleted, amikor megvetnek. Éppúgy a többivel is. Így gondolkodj a testi formákkal kapcsolatban is.

306. Vannak ízek, mint a méz, nedvek és melegségek, mint a testé. Amikor ezek elvételnek vagy megsérülnek, nézd meg, hogy érzed magad.

307. Fontold meg, hogyan teremt magányt a városok közepén a szegénység és igénytelenség, s hogyan tölti meg a gazdagság tömegekkel a pusztaságokat.

308. A testek legnagyobb haszna a jelek használatában van. Belőlük lesz ugyanis az üdvösségünkhöz szükséges sok jel, mint például a levegőből hangok, a fából kereszték, a vízből keresztség. A lelkek kizárólag a testi jelek által ismerik egymás mozdulatait.

309. Készülj fel a törvény elviselésére, amelyet majd másokon bevasalsz. Mert az általad alkotott törvényeknek vagy kénytelen alávetni magad, akár jók, akár rosszak. „Amilyen mértékkel mérsz, olyannal mérnek majd neked is”. Jó és irgalommal teli törvényeket adj tehát másoknak, nehogy ha esetleg rosszak lennének – amitől Isten mentsen –, te is rosszul jársz, amikor alá leszel vetve nekik. „Mert irgalom nélkül ítélet vár arra, aki nem cselekszik irgalmasságot”.

Mt 7,2

Jak 2,13

310. Hogy mennyire megvetendő a világi hatalom és a hosszú élet a testben, megmutatta az Úr, amikor egy Poncius Pilátusnak megadta a hatalmat, hogy megölje a Fiát, Nérónak a világhatalmat, a varjaknak és a szarvasoknak pedig több száz év életet. Amit ritkán ad meg a szenteknek. Amikor pedig egy szentnek hatalmat ad az Úr némelyek felett, nem őrajta, hanem amazokon könyörül meg. Mert nem neki van szüksége alárendeltekre, hanem inkább azoknak van szükségük jó vezetőre.

Gal 5,17 311. Ugyanolyan értékes megzabolázni és elpusztítani a rossz akaratot, valamint tökéletesíteni és teljesíteni a jó akaratot. Az egyik az angyalok dolga, a másik a szent embereké, akikben a lélek a test ellen vágyakozik stb. Mindkettőre Krisztus, vagyis az Igazság tanítja mindkettőjüket. Megint csak ugyanolyan, ha nem is ugyanakkora értéke van a bűnbánatnak, mint az ártatlanságnak.

Róm 12,9 312. Szomorkodni, ami miatt szomorkodni kell, örülni, ami miatt örülni kell. Gyűlölni a rosszat, és szeretni a jót. Megvetni a teremtményt, és szeretni a Teremtőt. Elszakadni a szeretőtől, és élvezni a Jegyest. Kitartani a jóban, és visszatérni a jóhoz. Ezek egyike az angyalokban, másika az emberekben; mégis mindezt Krisztusnak egy és ugyanazon Lelke műveli.

1 Kor 12,11

313. Társalogj azokkal, amiket élvezel, ha tudsz. Ha pedig nem tudsz, szégyelld magad mint bálványimádót.

314. A belső látványosság – azaz Isten – hiánya teszi (nem mintha nem lenne benned, hanem mert te a csipás belső szemeddel nem látod őt), hogy bensődből szívesen kimész, sőt önmagadban, mintha sötétben lennél, képtelen vagy megmaradni, és külső testi formák, vagy emberi vélemények csodálatával töltöd az időt. Ne a testi formáknak tudd be, hogy fogva tartanak vagy rémítenek, vagy bármi módon mozgatnak, hanem a saját vakságodnak és a legfőbb Jótól való ürességednek.

315. Vagy oltsd ki teljesen a rendetlen kívánságot, vagy készülj fel a nyugtalanságra, azaz a félelemre és fájdalomra, olyasmi miatt, ami miatt nem kellene.

316. Gondold meg: ha az emberek mind elhagynának minden egyebet, amire töreksenek, és kizárólag egyetlen színre vagy ízre összpontosítanak egész igyekezetüket, milyen szálnalmasak, utálatosak, ostobák lennének. Ilyenek most is, amikor a dolgok oly sok és oly

különféle minőségére törekszenek. Mert sok, vagy akár az összes teremtmény semmivel sem inkább a mi Istenünk vagy üdvösségünk, mint bármelyik közülük.

317. Mind arra törekszenek, hogy megvalósítsák, amit akarnak. De ki biztosította őket arról, hogy jó vagy hasznos az, amit akarnak? Honnan győződtek meg efelől?

Mt 10,26 318. Két dolog van, amit a szükségszerűen halandó és bűnös emberek hiába próbálnak megtartani maguknak: élni és rejtőzködni. Mind a kettő lehetetlen. Mert elkerülhetetlenül meghal mindenki, és „semmi sincs elrejtve, ami le ne lepleződné, s nincs rejtett dolog, ami ki ne tudódna”.

319. Valódi hódolatot egyedül az mutat be Istennek, aki valóban törekszik öfelé, a valódi félelem, szeretet, megbecsülés, tisztelet és csodálat érzelmével. Mert egyedül ez a valódi és tökéletes hódolat. Aki tehát ezeket Istenen kívül valami más dolognak mutatja be, az valódi bálványimádó.

Fil 3,9 Ezért mondja az Apostol: „Istenük a hasuk”; és másutt: „Az ilyenek
Róm 16,18 ugyanis nem Istennek szolgálnak, hanem a hasuknak”; továbbá: „A
Kol 3,5 kapzsóság, ami nem más, mint bálványimádás”.

Aki viszont azt akarja, hogy ezeket neki mutassák be, valójában ki más helyét foglalja el, mint az ördögét, aki minden módon igyekszik ezeket kicsikarni az emberektől? Így hát az embereknek csaknem az összes panasza ebben van, tudniillik hogy vagy elpusztulnak, vagy elvételnek tőlük az isteneik, azaz a teremtmények, melyeknek ezt a valódi és isteni hódolatot bemutatták; vagy pedig hogy nekik nem mutatnak be ilyen hódolatot.

Nézd tehát, mennyire uralkodik még mindig benned és az egész világon a bálványimádás.

320. A gőgös nem tűr meg senkit sem maga fölött, sem magával egy szinten. Ám akivel tényleg nincs senki egy szinten, sem fölötte, olyan csak egy van, és az Isten. Mert lehetetlen, hogy ketten legyenek ilyenek. A gőgös tehát Isten akar lenni. Ámde ketten nem lehetnek. Ezek szerint azt akarja, hogy Isten ne legyen. Isten tehát méltán áll ellen a gőgösöknek.

Jak 4,6;
1 Pt 5,5

321. Amikor rosszat látsz vagy hallasz másokról, tekints a lelkedre, hogy meggyőződj, mennyi valódi szeretet van benne az emberek iránt.

Zsolt 118,25;
43,25

322. Nézd, mennyire megveted magad. Mert jóformán egyetlen dolog sincs, amire a gondolkodásod és az akaratod ne figyelne oda könnyebben, és amelyben ne pihenne meg szívesebben. „Padlóhoz ragadt a lelked, és a földhöz a bensőd”.

Bölcs 1,11

323. Aki valóban szeret igazmondónak – nem látszani, hanem lenni, és aki valóban fél hazugnak – nem látszani, hanem lenni, az amint észreveszi, hogy hazudott, ellentmond magának, és ettől semmiféle szemrehányás vagy veszteség nem tartja őt vissza. Inkább akar igazmondóként meghalni, mint hazugként élni – ha egyáltalán él a hazug, tekintve, hogy írva van: „A hazug száj megöli a lelket”. Ezek szerint sem a hazug élni, sem az igazmondó meghalni nem képes, mindaddig, amíg az marad. Mert ha a hazug száj megöli a lelket, akkor az igazmondó száj élteti a lelket. Vagyis éppen azért él, mert igazmondó, és ugyanattól él, amitől igazmondó. Tehát az igazságtól, azaz Istentől él. Örökké él tehát, mert örök eledel, mármint az igazság táplálja őt.

324. Nem kell olyasmit szeretni mint jót, ami más jóra szorul. Mert csak növelni fogja rázorultságodat a sajátjával, ahelyett, hogy elüzné. Következésképpen nyomorultabbá tesz téged.

325. Egyetlen dolognak sem kell azt akarnia, hogy szeressék mint jót, kivéve azt, amelyik pusztán azért, hogy szeretik, boldoggá teszi az őt szeretőt. Ezt pedig kizárólag az teszi, amelyiknek nincs szüksége szeretőre, azaz amelyiknek nem származik haszna sem abból, hogy más szereti őt, sem abból, hogy ő szeret más.

Ezek szerint igen kegyetlen az a dolog, amelyik azt akarja, hogy valaki törekvését, vonzalmát és reményét belé helyezze, jöllehet nem tud a hasznára lenni. Ezt teszik az ördögök, akik az embereket Isten szolgálata helyett a maguk szolgálatára akarják lefoglalni.

Kiáltás hát te a szeretőidnek: „Szünjete már meg végre, szerencsétlenek, csodálni, tisztelni, vagy bármi módon megbecsülni engem, hiszen, én nyomorult, sem magamnak, sem nektek nem vagyok képes semmiféle segítséget nyújtani, sőt szükségem van a tietekre.”

326. Aki téged önmagadban élvezni akar, ugyanazt a hálát érdemli tőled, mint a szünnyokok és a bolhák, amelyek a véredet szívják.

327. Nézd, hogyan nem kapsz soha nyugtot ebben a tenger-szerűségben: a megszámlálhatatlan testi formák és az egyazon állapotban soha meg nem maradó emberi lelkek tengerében.

328. Más dolog megölni egy embert, és megint más dolog megölni egy istentelent. Egy embert megölni annyi, mint elválasztani a lelkét a testétől. Az istentelent viszont nem lehet másként megölni, csak ha a lelke megváltozásával és az istentelenség elítélésével istenessé válik. Az istentelen tehát nem hal meg a teste halálával. Éppígy az igaz sem hal meg másképp, csak ha igaztalanná válik. Vagyis csak ha elhagyja az igazságot.

329. Úgy és annyira kell szeretni Istent, amilyen és amekkora. Ő pedig örök és mérhetetlen. Ezek szerint örök és mérhetetlen a szeretete annak, aki úgy szereti őt, amennyire és ahogyan kell.

Következésképpen maga a szerető is örök és mérhetetlen. Ámde egyáltalán senki sem képes őt úgy szeretni, ahogyan és amennyire kell, hacsak nem az, aki tökéletesen ismeri őt, amilyen és amekkora. Ezt viszont senki más nem teszi, mint ő maga. Következésképpen valódi öröklét és valódi mérhetetlenség kizárólag őbenne van. Mégis, ki-ki amennyire ezt teszi, annyira az, mármint mérhetetlen és örök.

330. Az „ítélet” szó kárhoztatást és megkülönböztetést is jelent. Nem azt mondja tehát, hogy „Ne ítéljetek”, mármint hogy ne különböztessetek meg, hanem: „Ne kárhoztassatok”. Akár jót, akár rosszat tesz valaki, te mindig csak az üdvösségét keresd. Mert nem helyénvaló, hogy te, aki bocsánatra szorulsz, a bocsánatra szorulókat kárhoztasd.

331. Nemcsak hogy semmi fizetséget nem szabad elfogadnod azért, hogy megtedd, amit kell, de ráadásul semmiféle kellemetlenség sem szabad, hogy visszariasszon ettől. Hiszen az igazságot önmagáért kell kívánni, hogy ő legyen a saját fizetsége, mint ahogy a gonoszságot is önmagáért kell kerülni, még ha semmi más büntetés sem követné, tekintve, hogy úgyszólván ő maga a saját büntetése.

332. Ahogy semmi pénzért nem szabad beleegyezned a bűnbe, ugyanúgy semmi veszteség miatt sem szabad elhagynod az igazságot.

333. Ha a házad egyik sarkában csodálattal és tisztelettel, vagy testi hajlongással tisztelnéd azon dolgok szobrait vagy festményeit, melyek lelkedbe ivódott lenyomatainak a csodálat és szeretet egyedül Istennek

kijáró hódolatával adózol, és erről tudomást szerezne a nép, mit csinálna veled?

334. A javítást feddés előzi meg. Mert csakis azt szabad megváltoztatni, ami nem tetszik. Mivel tehát mindig változásra szorulsz, szükséges, hogy mindig visszatetssz magadnak.

Judit 16,11 335. Figyeld meg, hogyan működnek mágnesként a lelkedben a testeknek ez undokságai, foglyul ejtve azt; mint ahogy Juditról írva van: „Lábainak saruja foglyul ejtette lelkét”, mármint Holofernészét. Nem a testét először, hanem a lelkét. És így a lelke által a testét is.

336. Mostantól fogva szoktasd el magad ezektől a testi formáktól, szégyelld, hogy nem lehetsz meg nélkülük. És mert akár akarod, akár nem, egyszer el fogod ezeket veszíteni, tedd meg most önként, nagy jutalom vagy kegyelem fejében azt, amit ráadásul nem kis büntetés mellett kell majd egyszer megtenned. Mert még ha senki sem venné el ezeket, vajon nem fogod egyszer megvetni ezt az életet és mindazt, ami ehhez tartozik? Íme, legyen mindez a tiéd. Vajon nem fogod egyszer mindezt nélkülözni? Tedd most tehát, amit akkor fogsz tenni, amikor majd mindent elveszítesz: vagyis tanulj meg ezek nélkül meglenni, tanulj meg az Úrból élni és neki örülni.

Zsolt 80,13 337. Egy dolog azt tenni vagy elviselni, amit akarsz, más dolog azt, ami hasznos. Hiszen a rosszak számára is ilyen bosszú áll a zsoltárban: „Ráhagytam őket szívük vágyaira”, azaz akarataira. „Hadd menjenek a saját ötleteik után.” Az örült is, aki a saját karját harapdálja, vagy megöli a szüleit vagy a barátait, kétségtelenül azt teszi, amit akar, de nem azt, ami hasznos. Az Úr is azt mondta Péternek: „Oda visznek”, – nem ahova nem hasznos, hanem – „ahova nem akarod.” Tehát az akaratodtól fordulj el. Mert – ahogy az Írás mondja – ha megadod lelkednek, amit akar, „megörvendezteti rajtad ellenségeidet”.

Jn 21,18
Sir 18,30
Sir 18,31

338. Boldog mindaz, aki legalább akarja, ami hasznos számára. Ezek szerint képes az ember azt akarni, ami számára nem hasznos, vagy ami ártalmas? Bárcsak egész életedben legalább egyszer azt akarnád, ami hasznos, úgy, ahogy azt akarni kell! Ó szerencsétlen sors nem tudni nem akarni, ami ártalmas!

339. Ha két dolog egyforma, két módon válhat az egyik nagyobbá a másiknál: vagy a saját gyarapodása által, vagy a társa vesztesége által. A világ összes fejedelme és hatalmassága ez utóbbi módon örvend

vagy törekszik nagyobb lenni mindenki másnál, tudniillik az ő alávetésük és veszteségük által. Nem is válik jobba ettől sem a testük, sem a lelkük, hanem csak az a benyomásuk, hogy fejlődtek és növekedtek, mivel amazok visszafejlődtek és csökkenetek. Mármost ha mindannyian annyira lecsökkennének, hogy semmivé válnának, miben növekedne ettől a te lelked vagy a tested?

340. Törekedj arra, hogy jobba légy, mint most vagy, azaz hogy saját magadnál jobba légy. Mert minden dolog, ami valóban fejlődik, saját magánál jobba válik. Egyedül ez a hasznos. Amikor valamely dolog fejlődéséről van szó, nem azt nézik, hogy vajon másoknál jobb-e, hanem hogy saját magánál, vagyis amilyen lenni szokott. Mert másoknál nagyobbá válni azáltal is tud, hogy a többiek csökkennek; önmagánál jobb viszont nem lehet a saját fejlődése nélkül.

341. Nem kell örülnöd, ha történetesen jobb vagy másoknál; hanem inkább sajnálnod, hogy nekik kevesebb van a jóból, és magadnak számítani be ezt a hiányt.

342. Hogyne dicsekedne vagy büszkélkedne az ember az erejével vagy a szépségével, amikor a gyengeségével és csúfságával dicsekszik? Dicsekszik ugyanis, ha lovon jár, vagy ha szövetek díszével takarja rútságát, jóllehet úgy tűnik, inkább akkor dicsekedhetne, ha maga vinné a lovat a saját erejével, vagy legalábbis nem szorulna rá, és ha maga ékesítené a ruháit a saját ragyogásával, vagy legalábbis nem lenne szüksége a díszükre. Ezek és az ehhez hasonlóak a szükségét és csúfságát bizonyítják.

Jak 4,4

343. „A világgal való barátkozás – mondja szent Jakab – ellensége az Istennek. Mert aki ennek a világnak barátja akar lenni, ellenségévé lesz Istennek.” Aki pedig akár csak egyetlen legyet is szeret ebben a világban, szükségképpen szeretnie kell az egész világot. Hiszen az egészre szükség van ahhoz a dologhoz, amelyet szeret. Továbbá, ameddig evilág szeretete tart, addig tart az ellenségeskedés Isten és az emberek között. Amikor tehát azt akarod, hogy szeressenek téged, azt akarod, hogy Isten ellenségei legyenek.

Te meg azt prédikálsz, hogy vessenek meg mindent, ami teremtmény, hogy Istennel kiengesztelődhessenek. Talán egyedül magaddal fogsz kivételt tenni, és azt mondod az embereknek: „Vessetek meg mindent Istenért, rajtam kívül”, hogy tudniillik semmi más ne legyen, ami akadályozná az emberek kiengesztelődését

Istennel, csak te, és így egyedül temiattad fennmaradjon az ellenségeskedés az emberek és Isten között, és senki se üdvözljön, mivel téged szeretve kénytelenek az egész világot szeretni mint számodra szükséges dolgot?

Más dolog szeretni az embereket a világban, vagy a világért, és megint más dolog Istenben, vagy Istenért. Az egyik önzés, a másik irgalmasság.

344. Milyen szívesen mutogatná az ember a saját szépségét, ha lenne, hiszen oly szívesen mutogat idegen szépségeket, például ruhákban, bundákban vagy más ilyesmiben.

345. Minden dolog, amely valóban fejlődik, jobbá változik, és pedig vagy részben, vagy egészében. És az ő egész fejlődését vagy egészében, vagy valamely részében szemléljük. És amikor jobbá kívánjuk őt változtatni, vagy az egésznek, vagy valamely részének megváltoztatásán iparkodunk. Ugyanígy van a visszafejlődéssel is.

Miféle örület ez tehát, amely fajunkat sújtja? Mert melyik ember törekszik a saját hasznára? Melyik lélek igyekszik saját magát jobbá változtatni? Ő örült részegség!

Mert amint a test edényének nyílásain, azaz a testi érzékeken keresztül kiömlünk a világba, és annak részeihez ragaszkodunk, és – elfordítva figyelmünket a lelkünkől – azok akár általunk, akár mások által történő jobbá vagy rosszabbá változtatását csodáljuk, fejlődésüket a magunkénak véljük. Méltán véljük tehát egyfajta kimondhatatlan örület következtében a magunkénak e dolgok fejlődéseit, mivel bensőségebben hozzájuk szoktunk, és így azokat ismerjük, saját magunkat meg nem.

Mert melyik lélek ne ismerné manapság a fehérét vagy a feketét, vagy ilyesmit? Ámde melyik lélek ismeri önmagát? Ha tehát az összes lelket megkérdezed, hogy mik ezek a dolgok, könnyedén és egybehangzóan válaszolnak mint olyasvalamiről, amit ismernek. Ha viszont megkérdezed, hogy mik ők, vagyis hogy mi a lélek, mindjárt zavarba jönnek, és egyesek azt mondják, hogy nem tudják, mások azt mondják, hogy a lélek tűz, mások azt, hogy levegő, mások, hogy folyadék, mások meg egyebet, pedig nyilvánvaló, hogy ha ezek közül az egyik, akkor a többi semmiképpen sem lehet. A vélemények e sokfélesége bizonyítja, hogy nem tudják, mi a lélek.

Szégyenkezzenek tehát, hogy bár oly sok mindent ismernek, magukat nem ismerik. Szégyenkezzenek, hogy bár más dolgok felől biztosak, maguk felől bizonytalanok. Maguknál hitványabbakat csodálnak, maguknál rosszabbakra támaszkodnak. Mindezekből az általuk viselt test egyetlen hajszálát sem tudják létrehozni.

Mt 5,36

346. Nem arra kell törekedned, hogy uraid, mármint az Urad fiai, akiknek szolgálatával Atyjuk, vagyis a te Urad, Istened megbízott, azt tegyék, amit te akarsz, hanem ami nekik a javukra válik. Magadat kell az ő hasznukhoz hajlitanod, nem őket a magad akaratához, hiszen nem azért lettek rád bízva, hogy fölöttük légy, hanem hogy a javukra légy.

Mint ahogy a beteg sem azért van az orvosra bízva, hogy az uralkodjon fölötte, hanem inkább hogy meggyógyítsa őt. Nem is a beteg ellen van az orvos, hanem a betegért, vagyis a betegség ellen. És mindazért, amit a beteg részéről elsenved, a teljes és elégséges bosszúnak az ő egészségét tekinti. Mert semmit sem számít be öneki, hanem a betegségnek, és ezért a betegség kioltása számára a teljes bosszú.

Zsolt 140,5

347. „Feddjen meg az igaz irgalmasságban”, mint aki együtt érez velem, hogy elestem; ne igazságosságban, mint aki megadja nekem, amit megérdemlek. Hiszen ő maga sem akarja, hogy megadják neki, amit megérdemel. Különb, vagyis ha más szándékkal tenné, nem lenne igaz. Mert nem azt tenné a másíknak, amire szüksége van, vagy

Mt 7,12

348. Az asszony, aki azért nem paráználkodik és nem hagyja el férjét, mert nem talál tartós szeretőt, nem kerüli a házasságtörést, hanem tartósat keres. Te pedig, hogy halmozd a rosszat, széttártad lelked lábait minden arra menőnek, hogy legalább pillanatnyi szeretőket élvezhess, ha már tartós vagy örök szeretőket nem tudsz.

Ez 16,25

349. Két orvosra rábíztak négy embert: egy egészségest és egy beteget az egyikre, és egy másik egészségest és egy másik beteget a másikra. Jutalmat ígértek nekik, ha gondoskodnak az egészségük visszaszerzéséről illetve megőrzéséről.

Az egyik megtett a felvállalt páciensekért mindent, amit tennie kellett az egészségük megőrzése illetve helyreállítása érdekében, mégis meghaltak. A másik semmit sem tett meg abból, amit tennie kellett volna, és mégis, aki egészséges volt, az maradt, aki pedig beteg volt,

erőre kapott. A kettő közül melyik érdemli meg a jutalmat: akinek mindkét páciense meghalt, vagy akinek a páciensei élnek és jól vannak?

Kétségtelen, hogy az, aki jámbor akarattal megtette mindazt, amit köteles volt tenni, dicséretre és jutalomra nem kevésbé méltó, mint ha a páciensei élnének és jól lennének. Az viszont, aki nem akarta megtenni, amit köteles volt, nem kevésbé méltó a büntetésre, mint ha a páciensei meghaltak volna.

350. Nem azért bízzák a beteget az orvosra, hogy azt csinálja vele, amit akar, hanem azt, ami a javára válik. Nem azért, hogy uralkodjon rajta, hanem hogy meggyógyítsa.

351. Két orvos közül az egyik a betegnek, akit titokban gyűlölt, olyan italt adott, amelyet halálhozónak vélt, és a beteg meggyógyult; a másik nagy szeretetből olyan italt adott igen kedves barátjának, amelyet gyógyítónak vélt, és az meghalt.

Lk 2,14 Az eltökélt akarat, akár jó, akár rossz, véghezvitt tettek számít; és amint békesség a földön a jóakaratú embereknek, úgy bosszúság és nyugtalanság a rosszakaratú embereknek. Így esik meg nemegyszer, hogy aki ölt, úgy számít, mintha gyógyított volna, és aki gyógyított, mintha ölt volna.

352. Két dolog teszi tehát az orvost: a jó akarat és a tökéletes tudás. Hiszen, hogy mindenkit meggyógyítson, akit kezelésbe vesz, az nem áll hatalmában. Mert senki nem tudhatja, hogy ki betegeskedik reménytelenül, és ki a gyógyulás reményével. És ezért mindenkinek meg kell adni a kezelést, és minden egyes betegnél teljes jósággal be kell vetni az egész szakértelmet. Mert így mindannyiunk Atyjánál nem kevesebb kegyelmet és jutalmat érdemlünk a megholtakért, mint a gyógyultakért.

„Szépségeddel és ékességeddel törekedj, sikeresen haladj és uralkodj.”
Zsolt 44,5
Róm 1,25

353. „Specie tua et pulchritudine tua, intende, prospere procede et regna.” Vagyis ha idegen, azaz külső szépségre törekszel, nem fogsz sikeresen haladni és uralkodni, hanem a teremtménynek fogsz szolgálni, inkább, mint a Teremtőnek, aki az értelmes és jámbor lélek szépsége és ékessége.

Lk 18,11 354. Nem azt kellett volna mondania a farizeusnak, hogy: „Istenem, hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi ember, mint ez a vámos is”, hanem: „Nem vagyok olyan, mint lenni szoktam.” Mert ez

annak a hangja, aki valóban előrehalad és elismeri Isten kegyelmét; az előbbi viszont azé, aki gögösködik, és mások szívének rejtett dolgai fölött vakmerően ítélkezik.

355. Amely hibából kifolyólag megvetett téged ez vagy az, ugyanabból kifolyólag fájlaltad te duzzogva a téged ért megvetést, azaz gögből. És amely hibából kifolyólag vette el tőled, ami a tiéd, ugyanabból kifolyólag fájlaltad te az elvesztését, azaz a múlandók szeretetéből.

356. Boldog, akinek a lelkét egyedül az igazság ismerete és szeretete mozgatja illetve befolyásolja, a testét meg egyedül a lelke. Így a testét is egyedül az igazság mozgatja. Mert ha a lélekben semmi más mozdulat nincs, csak az igazságé, a testben pedig semmi más, mint a léleké, akkor a testben sem lesz semmi más, mint az igazságé, azaz Istené.

357. Irgalmas bosszú, ha a vőlegény, amikor hűtlenségen kapja rajta jegyesét, csupán azt vonja meg tőle, amivel paráználkodott. De milyen szemérmetlen és arcátlan az, ha ezt sérelemnek veszi! Neked jóformán semmi más okod nincsen a fájdalomra, mint ez: a paráználkodásaid megvonása. Maguk a fájdalmak bizonyítják tehát paráználkodásaidat, olyannyira, hogy más tanúra nincs is szükség.

358. Az asszony, bármennyire arcátlan és szemérmetlen is, a következő dolgokat el szokta rejteni férje szeme elől: a könnyeket, melyeket a szeretőjét ért károk miatt, valamint a rá haragvó szeretőjétől elszenvedett sérelmek miatt ont, továbbá magukat e sérelmeket, és éppúgy az örömeket is.

Jer 3,3 Nézd meg mármost, hogy vajon te teszel-e legalább ennyit Istennel szemben. Hogy vajon nem siráncokol-e előtte nyíltan a szeretődöt, azaz e világot ért károk fölött, s nem ujjongasz-e a sikerei fölött. „Homlokod olyan lett, mint a parázna asszonyé.”

359. Arról ismered fel azokat a dolgokat, amelyek egyedül Istennek járnak ki, hogy bármely dolognak nyújtod őket, nem használnak neki semmit. Mint például az ismeret, az élvezést célzó szeretet, a csodálat, a félelem, a tisztelet stb. Ezek ugyanis, pusztán azért, hogy semmit sem használnak annak, akinek nyújtják őket, megmutatják, hogy egyedül annak járnak ki, akinek ezek egyikére sincs szüksége. Mert ha dicsértnek, ismertnek vagy csodálnak lenni hasznos lenne, ki ne fogadna fel naponta fizetségért napszámosokat, akik ezt szüntelenül

nyújtanak neki, hogy szünet nélkül fejlődhessen? Melyik anya ne biztosítaná ezt szakadatlanul gyermekeinek? Ki ne dicsérné és mondaná jónak éjjel-nappal ruháit, birtokát, marháit és saját magát, hogy így jobbá tegye ezeket? Semmit sem használnak tehát e dolgok annak, akinek nyújtják őket. Aki viszont ezeket nyújtja, ezáltal rosszabbá vagy jobbá válik. Ha ugyanis azt szereti, csodálja vagy féli, amit kell, nyilván jobbá válik, ha pedig azt amit nem kell, rosszabbá. Hasonlóképpen a többivel is.

Milyen jóságos tehát az Úr, aki semmit sem követel tőlünk azért, hogy neki használjon, és neki tett nagy szolgálatnak tekinti, ha mindig azt tesszük, ami számunkra hasznos.

360. Ha a trágya képmása aranyból készül, nyilván jobb anyagilag, mint alakilag. Anyagilag ugyanis arany, alakilag viszont trágya. Ha viszont egy angyal képmása vésődik az aranyba, alakilag lesz jobb, mint anyagilag. Alakilag ugyanis egy élő, szellemi és értelmes valóság. Anyagilag pedig egy érzéketlen és élettelen test.

Ter 1,26-27;
9,6 Így tehát amikor lelked testi, holt és múlandó dolgokhoz ragaszkodik szeretettel, nyilván jobb anyagilag, mint alakilag. Anyagilag ugyanis értelmes élet, mely Isten képmására készült. Alakilag viszont olyan, mint azok a dolgok, amelyekre irányul és amelyeket élvez. Amikor tehát a testi érzékeken át kiömlik önmagából és ezek felé tart, valójában a jobbtól, azaz egy élő és értelmes valóságtól, ami ő, a rosszabbak felé tart. És mennél hevesebben teszi ezt, annál rosszabbá válik.

Zsolt 81,6;
Jn 10,34 Ha viszont önmaga fölé ömlik ki, és az igazságához, azaz Istenhez ragaszkodik, nyilván jobb és értékesebb formailag, mint anyagilag. Anyagilag ugyanis lélek, formailag pedig, ha szabad ezt mondani, Isten. Mert „Én azt mondtam: Ti Istenek vagytok, mindnyájan a Fölséges fiai.” Így tehát amikor önmagától Ófelé tart, a rosszabbtól afelé tart, melynél semmi sem lehet jobb, és mennél hatékonyabban teszi ezt, annál jobbá válik.

361. Egyforma nyomorúság örülni és bánkódni valami miatt, ami miatt nem kell. Mégis, egyik oka a másiknak. Az ostoba öröm ugyanis ostoba bánatot szül. Mivel a házasságtörő asszony perverz módon örül szeretője ölelésének, éppen ezért perverz módon bánkódik, ha elszakítják tőle. És amilyen rossz az előbbi, ugyanolyan rossz az

utóbbi; amilyen szerencsétlen az előbbi, ugyanolyan szerencsétlen az utóbbi.

Bölcs 15,17

362. Ahogy egyetlen bálványimádó sem tudott magával egyenértékű istent csinálni – hiszen „az élő holtat készített gonosz kezekkel” – éppúgy jót illetve boldogságot sem, se élvezetet, se biztonságot, akár ételben, akár italban, akár ruhában vagy fal-erődítményekben. Ezek ugyanis holt dolgok, melyeket élők csináltak. És egyáltalán a rossz emberek abban a boldogságban, amelyet magukénak vélnék, semmit sem találnak, ami felérne velük. Hiszen még amikkel visszaélnek azáltal, hogy Isten parancsával ellentétben élvezik őket, még azokat sem tudnák élvezni, ha nem lennének jobbak azoknál.

Egyszóval ez az emberi gonoszság teteje: elhagyni a nálánál jobbat – vagyis Istent –, és a nálánál hitványabbakra – vagyis az ideigvalókra – törekedni és azokhoz élvezettel ragaszkodni.

Zsolt 115,15

363. Krisztus az angyalokat elvezeti Jegyesük ölelésébe, minket elszakít a szeretőtől, azaz a világtól. Őket erőssé és állhatatossá teszi a Jegyes, vagyis az ő élvezésére, minket a szerető, azaz a világ nélkülözésére. Őket a látásban és a valóságban tartja, minket a hitben és a reményben. Nekik tökéletes örömet ad a valódi boldogságban, nekünk türelmet a szorongatásban. Nekik boldog életet, nekünk a halált mint igen becses dolgot. Nekik, hogy öneki éljenek, mármint Istennek, nekünk, hogy meghaljunk a világnak. Nekik a javaik miatti örömeztetést, nekünk a bajaink miatti bánkódást. Nekik vidám szívet, nekünk megtörtet. Nekik igaz voltot, nekünk bűnbánatot. Nekik a jó végét, nekünk a kezdetét.

1 Jn 4,16

364. Bízást megesküszöm, hogy az angyalok semmi nagyobb vagy méltóbb, értékesebb vagy hasznosabb, és következésképpen semmi kíváncsibb és szebb adományt nem kaptak Istentől a szeretetnél. Ki érti vagy hiszi ezt? Mert „Isten a szeretet”; és ezért aki valami nagyobbbat vagy jobbat birtokol a szeretetnél, az valami nagyobbbat vagy jobbat birtokol Istennél.

365. Íme, amikor festesz, vagy más effélét csinálsz, egy másik, egykor látott vagy jelenlevő dolog mintájára teszed ezt. De vajon Isten mit nézett ahhoz, hogy mindezt megteremtse? Milyen másik napot vagy milyen másik világot látott és hol, hogy ezt a napot, ezt a világot létrehozza? Önmaga által teremtetett tehát mindent, a saját hatalmával,

saját bölcsességével, saját jóságával, azaz irgalmasságával. Segítség nélkül, tanító nélkül, tanácsadó nélkül.

366. Tégy ki a napsugárnak két golyót, az egyiket agyagból, a másikat viaszból. Jóllehet egy és ugyanaz a sugár, mégsem képes a kettőben azonos hatást létrehozni, hanem az ő különböző készségüknek megfelelően működik bennük, az egyiket keményítve, a másikat puhítva. A földből valót puhítani, vagy a viaszból valót keményíteni nem is képes.

Így egyetlen fémfajta is, tudniillik az arany, melyet többen pillantanak meg, az ő lelkük készségének megfelelően különböző indulatot ébreszt bennük. Az egyiket rablásra tüzeli, a másikat lopásra, a harmadikat meg, hogy szétossa a szegényeknek. Aki ostoba, az boldognak mondja a tulajdonosát. Aki bölcs, az siratja a szeretőjét. Nem is képes jó lélekben rossz akaratot ébresztetni, sem rossz lélekben jót, hanem egyáltalán mind ez, mind más, akár testek, akár más dolgok képmásai, vagy egyéb okok, az emberi lelkeket az ő készségüknek megfelelően mozgatják; és ezért gonoszságaink egész okát saját magunknak kell betudnunk, nem pedig azoknak a dolgoknak, amelyekben vétkezünk. Tehát semmi mást nem tesznek velünk, mint hogy próbára tesznek minket. Megmutatják, milyenek voltunk titokban, nem tesznek minket olyaná.

Mert azt, hogy egy menyasszony milyen szilárdan és megingathatatlanul ragaszkodik vőlegényéhez, azt más férfiak megpillantása próbálja meg. Ha elég tiszta, semmi egyéb szépség nem fogja őt megingatni.

Így te is, ha teljes szilárdsággal ragaszkodnál Istenhez, egyetlen teremtmény látványától sem csábulnál el. Ezek ugyanis mind azt próbálják meg, mekkora a te Isten iránti tisztaságod.

367. Tudni szeretném, hogy ostobának tartod-e azokat, akik egy golyó, egy kampó, egy kismadár vagy más efféle apróság láttán heves vágyra gerjednek. Figyeld meg, te mennyire felindulsz, ha ezeket látod vagy elképzeled.

368. Ha megkérded az embereket, miért szerencsétlenek, mert nem azt akarják, ami számukra hasznos, vagy mert nem az övék, amit akarnak, azonnal azt felelik: mert nem lehet az övék az, amit akarnak. Ez pedig annyi, mintha azt mondanák: „Megvilágosodottak vagyunk

ugyan, és jól tudjuk, mi hasznos a számunkra, és szeretjük is azt, csak gyengék vagyunk.” Ez pedig téves.

Mert az összes világi ember közül ki szeret olyasmit, ami őt jobbá tudná tenni? Semmit sem kívánnak az emberek, ami ne lenne hitványabb önáluk. És hogy lehetne azt, ami jobb, értékesebb és magasabb rendű, jobbá tenni abból, ami rosszabb, értéktelenebb és alacsonyabb rendű?

369. Jaj, mennyien vannak, akik azt teszik, amit akarnak; milyen kevesen, akik azt akarják, aminek elérése hasznos lenne számukra! És mégis, ki tudta efelől valaha is meggyőzni Ádám fiait? Mikor hiszik el, hogy nem a hasznukat szeretik, amikor készek megesküdni, hogy semmi rosszat nem kívánnak maguknak, és hogy mindazt, amit annyi vesződség közepette elszenvednek, a hasznuk miatt viselik el?

Olyan ez, mintha azt mondanád a bálványimádónak, hogy nem tiszteli Istent. Azonnal felugrik és esküdözik, hogy igenis tiszteli Istent, és felsorolja, mennyi mindent végez a tiszteletére, és rá is mutat ujjával az istenre, amelyet tisztel. És mégsem tiszteli Istent, hanem azt, amit tévedésből Istennek vél.

Ugyanígy az emberek kétségkívül nem a hasznukat szeretik vagy akarják, hanem amit tévedésből a hasznuknak hisznek. És ezért mindazt, amit ezért a dologért tesznek vagy elviselnek, úgy vélik, hogy a hasznukért teszik vagy viselik el.

370. Márpedig nem akarja illetve szereti a saját hasznát más, csak aki Istent szereti. Hiszen egyedül Ő az emberi természet teljes és egyetlen haszna. Ámde írva van, hogy „aki szeretetben marad”, azaz aki Istent szereti, „Istenben marad és Isten öbenne.” Az ember haszna tehát olyan, hogy nem tudja más szeretni, csak aki birtokolja, és semmiképpen sem lehet elválasztani szeretőjétől.

371. Tehát maga az a tény, hogy az emberek azt mondják, hogy bár szeretik a hasznukat – mert ki ne lenne kész efelől akár megesküdni is –, de nem bírják, mondom, maga ez a tény bizonyítja, hogy mást szeretnek, nem a hasznukat. Mert ahhoz, hogy az ember bírja a hasznát, semmi mást nem kell tennie, mint szeretnie. Ezzel szemben az emberek maguk törekszenek egyfolytában létrehozni azt, mintha nem létezne, mint a pogányok Istent.

Hiszen ha Isten az emberek egyetlen haszna, amit csak az tud nélkülözni, aki semmiképpen sem szereti, akkor nyilvánvaló, hogy nem létrehozni kell, tekintve, hogy örökkévaló, hanem egyedül szeretni.

Egyszóval ez az egyetlen oka egész nyomorúságunknak, hogy tudniillik vagy nem ismerjük és szeretjük hasznunkat, vagy nem annyira illetve úgy ismerjük és szeretjük, ahogy azt ismerni és szeretni kell.

372. Figyeld meg a csipkebokrot: itt hajtott ki, és akármerre nyújtja ki ágait, azonnal gyökeret ver. Így a te lelked is makacsul ragaszkodik sok rőghöz, melyekbe a szeretet gyökereit eresztette. Először ehhez a testhez, onnan meg a többihez. Úgyszintén emberi véleményekhez és jóindulatokhoz is ragaszkodik és azokra támaszkodik.

373. Idézd fel Isten megismerésének módjait, a teremtés szemlélése útján: az egyezményes jelekből, mint pl. a keresztek, hangok stb., és a természetes jelekből, mint pl. a hirtelen pír vagy sápadtság az arcon stb. Ezek közül némelyek testi dolgok jelei, mások meg lelkiei.

374. Az akarat bölcsesség és hatalom nélkül egyszerre örülség és gyötrelem. Örülség ugyanis azt akarni, amit nem kell, és gyötrelem képtelennek lenni arra, amit akarsz. Az akarat és a hatalom bölcsesség nélkül elszabadult téboly, mely először a saját vesztébe gázol, aztán a többit pusztítja el.

375. A szántóföldeknek, a falaknak, az épületeknek, a legelőknek, az erdőknek, a szőlőknek és a világ többi dolgainak kell kívánniuk, hogy te, azaz Guigo, meg tudd valósítani, amit akarsz. Ez ugyanis nekik válik a javukra. Hiszen az ő jobbításukat vágyod és munkálod, akár hozzáadva, ami szükséges vagy hasznos, akár őket magukat jobbra változtatva.

Neked viszont, azaz Guigónak, nem kell kívánnod, hogy megvalósuljon, amit akarsz. Mert nem a saját javulásodat akarod illetve munkálod, azaz e lélekét és testét, akár hozzáadva, ami valóban hasznos, akár őket magukat jobbra változtatva, hanem az egész, vagy majdnem az egész igyekezetedet idegen minőségeknek testi érzékek által történő megtapasztalására fordítod, és mindarra, ami ezekhez tartozik.

376. Két nem látott dolog közül melyiket hiszed szilárdabban, ha mindkettőről mesélnek, és mind a kettőt egyformán lehetségesnek

ítéled? Azt, amelyről olyanok mesélnek, akiket hitelt érdemlőbbnek, vagyis igazmondóbbnak hiszel, különösen, ha többen vannak. Mármost melyik dolognak van több és hitelt érdemlőbb tanúja, mint az örök életnek és az örök halálnak? Hiszen az összes választott összes vértanúsága, önmegtagadása és fáradozása, szóban és tettben történő buzgólkodása a világ kezdetétől fogva ezekről tanúskodik, vagyis az emberi nem színe-java. Semmi sincs tehát, amit inkább és szilárdabban kellene hinned. De nézd meg, hogy ezt teszed-e.

Lk 22,42

377. Figyeld meg, hogyan kell kérni Istentől az ideigvaló dolgokat. Krisztus Urunk azt mondta: „Atyám, ha akarod, vedd el tőlem ezt a kelyhet.” Így beszélj te is az összes elérendő javak és elkerülendő bajok ügyében, és szíved egész érzelmével add hozzá, ami következik: „De ne úgy legyen, ahogy én akarom, hanem ahogy te.”

378. Figyeld meg, hogyan mennek át a szenvedések a testből a lélekbe, és a lélekből a testbe. A seb a testen szomorúságot szül a lélekben. A szomorúság viszont magát a testet összeráncolja és összezsugorítja, és nemegyszer könnyekben oldja fel.

379. Kérdezi a lélek, hogy mi a lélek; mintha a fehérség megkérdezné, hogy mi a fehérség. Szégyenkezzen tehát, hogy nem ismeri önmagát, amikor annyi minden mást ismer, ráadásul semmi sincs annyira jelen számára, mint saját maga.

380. Amikor olyasminek örülünk, aminek az állatok is, vagyis a bujaságnak, mint a kutyák, a falánságnak, mint a disznók, stb., a lelkünk hasonlónak lesz az ő lelkükhöz. Én viszont inkább kívánom magamnak egy kutya testét, mint a lelkét. És mégis, ha a testünk olyan mértékben hasonlónak válna a kutya testéhez, amilyen mértékben a lelkünk hasonlónak válik a kutya lelkéhez a bujaság által, ki viselne el minket, ki ne borzadna? Pedig jobb és tűrhetőbb lenne, ha a testünk állatívrá válna, a lelkünk pedig megmaradna a maga méltóságában, vagyis az istenképességben, mint hogy a testünk emberi marad, de a lelkünk állatívrá válik.

Zsolt 31,9

És akárhogy is nézzük, ez utóbbi változás annyival borzadályosabb és siratni valóbb, amennyivel a lélek felülmúlja a testet. Erről mondja Dávid: „Ne legyetek olyanok, mint a ló és az öszvér, melyekben nincs értelem.” Mert nem kell azt gondolni, hogy a testi hasonlóságról mondta ezt, ami nevetséges volna.

381. Könnyebb jót tenni, mint jól, azaz úgy tenni, ahogy kell, azaz amilyen szándékkal kell. Gyakran van ugyanis szeretetcsелеkedet szeretet nélkül, mint például amikor valaki megdorgálja a felebarátját, megvetésből vagy gyűlöletből. Amikor viszont ez velünk szemben esik meg, mivel nem kedveljük, nem tudjuk elhinni, hogy szeretetből történik. Mint ahogy az örült sem hiszi el, hogy szeretetből kötözik meg, égetik, vágják, mivel irtózik ettől.

382. Nehezen hiszik el az emberek, hogy szeretetből történik, ami kellemetlen a számukra.

383. Végy két bálványimádót, melyek közül az egyik örvend, hogy áll és virul a bálványa, a másik sajnálja, hogy az övé összeomlott, és bánatos. Melyik a szánalmasabb és rosszabb, kérdem én: az előbbi öröme, vagy az utóbbi bánata? Nemde mind a kettő utálatos, mind a kettő igen szerencsétlen? Mégis, az utóbbinak nem volna perverz bánata, ha nem előzte volna meg perverz öröm. Tehát az öröm utálatosabb, mert egyrészt maga perverz és rossz, másrészt azáltal, hogy megrontja a lelket, perverz bánatra készíti elő, és pedig ugyanolyan perverzre, mint amilyen perverz ő maga. Ezek szerint a tévedés még sokkal utálatosabb. Mert ha az nem járt volna elől, sem perverz öröm, sem perverz bánat nem követte volna.

384. Így tehát nem kevésbé kell sajnálni azt, aki örül az ideigvaló javak megszerzésének, mint aki sajnálja azok elvesztését. Mert mind a kettő egy láztól szenved: a világ szeretetétől.

385. Isten tehát nem kevésbé irgalmasan veszi el ezeket az ideigvaló javakat, mint megadja őket.

386. Ha lenne egy igen bölcs ember, aki isteni módon ismerné az emberek rejtett dolgait, és hogy kinek-kinek mi válna a javára, ez tehát, ha lenne, nem kevésbé gyakorolná irgalmasságát akkor, amikor elvenné ezeket, mármint az ideigvaló javakat, mint amikor megadná, és pedig azért, hogy nehogy visszaéljenek velük az ostoba emberek, és így rosszabbakká váljanak.

Éppígy ha lenne valaki, aki ismerné a jövőt, talán irgalmasabban és jószágosabban járna el, ha valakit megölne, mint ha életben hagyná. Ó bárcsak Júdás meghalt volna akár csak egy nappal azelőtt, hogy azt a gaztettet kieszelte! De mégis, ezt sohasem szabad megengedni, mert

nem tudjuk, ki milyen lesz a jövőben, és mindenki iránt jó reményt kell táplálni.

De még ha nem is lenne remény, azaz ha teljesen reménytelen lenne is az üdvösségük, akkor sem kell őket eltávolítani az útból. A rosszak ugyanis azt teszik a jókkal ezen a világon, amit a tűz tesz az arannyal a kemencében. Az istentelen tehát az istenesért él.

Mt 26,24 És bár annakidején jobb lett volna neki, nemcsak ha nem élne sokáig, de – amint az evangélium mondja Júdásról – meg sem született volna, mégsem hal meg, hogy tudtán kívül szolgáljon az Úrnak azáltal, Iz 10,5; hogy az igazat megtisztítja a szorongatások tüzeiben. „Haragom 10,7 vesszeje Asszúr” – mondja az Úr. Ő azonban ezt nem értette meg.

Péld 23,13 Nem kell tehát teljesen elpusztítani a vesszőt mindaddig, amíg van Lk 21,19 gyermek, akit fegyelmezni kell. Mert „türelemben őrzitek meg lelketeket” – mondja az Úr; a jó földről pedig azt mondja: Lk 8,15 „Gyümölcsöt hoz türelemben”. Márpedig miféle türelem létezhet Róm 5,3 szorongatás nélkül, amikor „a szorongatás türelmet eredményez”, hogy Jak 1,4 tökéletesek legyünk?

Kifogástalan és hasznos tehát az, hogy ebben a világban a rosszak kezében van a hatalom, hogy amíg az igazak alájuk vannak vetve, szorongattassanak, megtisztuljanak, megpróbáltassanak és koronát nyerjenek. És aki ezen méltatlankodik, méltatlankodjon azon is, hogy a szőlő és az olajbogyó prés alá van vetve, a gabona pedig cséplésnek. Mert kérдем én: melyiket kell melyik alá tenni: a prést a szőlő és az olajbogyó alá, vagy a szőlőt és az olajbogyót a prés alá?

Mt 22,39 387. Bármely dolog megszerzésének nem kell örülnöd magadat illetően, sem mást illetően. Mert „szeresd felebarátodat, mint önmagadat”.

388. Bármely dolog megszerzésében nem kell mással együtt-örülnöd, annak elvesztésében nem kell vele együtt érezned. Például: Nem kell együtt-örülnöd a házasságtörő asszonnyal, amikor hozzájut kívánságához; ezért együtt érezned sem kell vele, amikor siratja, hogy megfosztották tőle.

Bölcs 11,30;
Péld 27,1

389. Két embert rád bízta: az egyik beteg, de gyógyítható; a másik egészséges, de megbetegedésre hajlamos. Melyikre kell nagyobb gondot fordítani: az egészségesre vagy a betegre? Nemde ugyanannyi gondot és fáradozást kell fordítani arra, nehogy megbetegedjen az előbbi, mint arra, hogy erőre kapjon az utóbbi? Annál is inkább, mivel az egészségesek mindannyian inkább hajlamosak megbetegedni, mint a betegek meggyógyulni. Mégis egyetlen betegről sem szabad lemondanod, egyetlen egészséges felől sem szabad, hogy biztos légy. Hiszen írva van: „Ne dicsérd az embert életében. Nem tudod ugyanis, mit szül a holnapi nap.” Hasonlóképpen azt is lehet és kell mondani: Ne szidd az embert életében, mert nem tudod, mit szül a holnapi nap.

Mt 22,37

Mt 22,39

390. Isten segítségével tudhatod, milyennek kell lennie minden emberi léleknek. Viszont egyikről sem tudhatod tökéletesen, hogy milyen, még a magadéról sem. Minden értelmes lélek egészen odaadó kell, hogy legyen Isten iránt, mivel írva van: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből” stb. A felebarát iránt pedig jóságos, hiszen ez következik: „felebarátodat pedig, mint önmagadat.” Ez az ő teljes és egyetlen tökéletessége és üdvössége; és egyetlen más érzelemnek sem lenne szabad az ember szívét mozgatnia, kivéve ezt az úgyszólván kettős szeretetet. Mert ez kellene, hogy legyen az oka az ember összes tettének és mozdulatának, akár lelkieknek, akár testieknek, egészen a legapróbb szemrezdülésig vagy ujjmozdulatig. De ki alkalmas erre? Mégis, törekedni kell.

Az Isten iránti odaadás tettei ezek: szemlélődés, imádság, elmélkedés, olvasás, zsoltározás, a szent titkok végzése. Mindezek célja: ismerni és szeretni Istent.

A testvéri szeretet tettei ezek: a bűnök be nem számítása, közbenjárás, a szentségek kiszolgáltatása, szó, példa, fegyelmezés; ezenfelül a test szükségleteinek jóságos megadása is, úgymint: étel, ital, ruha, lakás, orvosság, temetés, és ha még van valami egyéb. A szó továbbá vagy tanító, vagy buzdító, azaz javasló, vagy vigasztaló, vagy korholó, vagy szemrehányó.

391. Két dolog próbálja illetve mutatja meg az igaz embert: a testi cselekvés és szenvedés. Mert nem azért igaz, mert kenyeret nyújtott a szegénynek, vagy más ilyesmit tett, vagy mert valami jogtalanságot közömbös lélekkel eltűrt, hanem inkább azért volt képes ezekre, mert igaz volt; vagyis nem ezek a dolgok tették az igazat, hanem az igaz

ezeket. Hiszen még ha ezek közül semmit sem tesz vagy szenved testileg, akkor sem lesz kevésbé igaz, mint pl. a jövőendő életben.

Azért igaz ugyanis, mert azt az életet kívánja magának és másoknak, amelyben ezek közül egyiket sem lesz szükséges megtenni vagy elszenvedni, mivel minden emberi tévedés és gyengeség ki lesz küszöbölve.

392. Nézd, mit jelent, ha az ember hatalmat kap megtenni, amit akar, amikor semmi egyebet nem akar, mint ami haszontalan vagy ártalmas. Mi más ez, mint megvonni a fegyelmezést az ostoba gyerektől, és engedélyt adni neki, hogy haszontalanul fecsérelje az idejét; vagy mint levenni az önmagát megölni akaró örültről a köteléket, amellyel meg van kötözve?

„Aki a
bajlódást
parancsá
formálod”
Zsolt 93,20

393. „Qui fingis laborem in praecepto”, mint ahogy a fazekas fazékká formálja az agyagot; vagyis magából a bajlódásból csinálsz parancsot a számomra, hogy lelkemmel meneküljek attól, amiben bajlódom. Nem bajlódnék ugyanis, ha nem távolodtam volna el tőled. Mert:

Zsolt 38,12

„Gonoszságáért fenyítéd az embert.” Én elvetemült meg nem a gonoszság eltávolítását kívánom, amiért verést szenvedek, hanem a pálcáét. Pedig a lelkem nem a verés ellen kellene, hogy legyen, hanem annak oka, azaz a gonoszság ellen.

394. Nézd, milyen fontos Ádám fiainak, hogy képesek legyenek arra, amit akarnak, és milyen kevésbé fontos, hogy mit akarnak, mintha nem tudnának tévedni. Figyeld meg továbbá, milyen és mennyi fáradságot viselnek el bizonytalan reménységért, sőt a legbiztosabb reménytelenségért, azaz olyan dolgokért, amelyek lehet, hogy nem jönnek be, és ha be is jönnek, szükségszerűen elpusztulnak. Mert nem mint maradandók jönnek, hanem mint múlandók.

Mt 10,20

395. „Nem ti vagytok – mondja az Úr –, akik beszéltek, hanem Atyátok Lelke az, aki beszél ártatokat.” Ezt mondd teljes szívedből minden jótetről, minden jó embernek. Vagyis: nem ti vagytok, akik kenyeret nyújtotok a szegénynek, amikor ezt jól, azaz egyszerűen tesztitek, hanem Atyátok Lelke az, aki nyújtja bennetek. Hiszen ez is, és a többi hasonló dolog is egyedül a szeretet által történik jól, amely „kiáradt szívünkbe a nekünk adott Szentlélek által”.

Róm 5,5

396. Lám, elkeseredetten és felháborodva panaszkodsz erre vagy arra az emberre, hogy gyalázkodó és gyűlölettel teli szavakat mondott

neked. Fájlalod tehát, vagy azt, hogy ilyesmit, vagy azt, hogy ilyen lelkülettel mondták neked. Teljesen rendben van, ha az ő érdekében bánkódsz. Ez ugyanis nem válik a javára. Ha viszont magad miatt, helytelenül teszed. Mert semmi olyan szentet és jót, oly szentül és jól nem mondhatott volna, ami hasznosabb lenne számodra, mint ezek voltak, ha jól használod őket.

Zsolt 26,12 Mert akár jót, akár rosszat, jól vagy rosszul mond neked vagy tesz neked valaki, olyan lesz számodra, ahogyan használod. Annak pedig, aki tette vagy mondta, olyan lesz, amilyen akarattal tette vagy mondta. Mert amint kizárólag „magának hazudik a gonoszság” és nem neked, ha nem értesz vele egyet, és ha visszautasítod, úgy minden rosszat magának tesz és mond, azaz a saját vesztére, ha jámborul és együttérzően nem értesz vele egyet, hanem visszautasítod.

Róm 8,28 A miatt kell tehát bánkódnod, aki rosszat tett vagy mondott neked, nem magad miatt, akinek mások rossz dolgai is javadra válnak, ha jól használod őket, és pedig annyira válnak a javadra, amennyire jól használod őket. Következésképpen károdra is annyira válnak, amennyire rosszul használod őket, akár rosszak, akár jók ezek, amiket tettek vagy mondtak neked, „mert az Istent szeretőknek minden a javukra válik”. Olyannyira minden, hogy még mások rossz dolgai is. Az Istent gyűlölőknek ellenben minden a kárukra válik, és pedig olyannyira minden, hogy még a jó is.

Az egész panaszt tehát magad ellen fordítsd, aki rosszul használsz. Hiszen még ha valóban rossz is, amit tettek vagy mondtak neked, bizonyos, hogy számodra semmiképpen sem lehetnek ezek rosszak, hacsak nem használod őket rosszul. Ugyanígy a jók sem lehetnek jók, hacsak nem használod jól őket.

397. Amikor az Úr eltörölni vagy sújtani akarja ezeket a testi és ideigvaló dolgokat, előre megmondja és kihirdeti, hogy ezt fogja tenni, és pedig azért, hogy visszahúzódjunk tőlük, nehogy velük együtt elveszünk vagy sújtva legyünk.

398. A jó orvos ugyanazzal az akarattal – azaz a gyógyítás vágyával – alkalmaz a betegeken keserűt és édest – pl. mézet és ürömet –, keményt és puhát, kellemetlent és kellemest. Nem azért alkalmaz valamit, mert keserű vagy kellemetlen, ami kegyetlenség lenne, hanem mert gyógyító hatású, ami szeretet.

399. Az emberi lélek mindaddig jogosan gyötrődik, amíg képes gyötrődni, azaz amíg szeret valamit Istenen kívül. Istent ugyanis nem képes akaratán kívül elveszteni. Elvetni képes tehát, nem elveszteni. Mert senki sem sérül, hacsak nem magától.

Lk 21,2
Mt 10,42

400. Amint egy gyerek kevés agyagból nem kevésbé szép és gömbölyű golyót csinál, mint nagy mennyiségből, ugyanúgy az igaz és bölcs ember nem kevésbé igaz és Istennek tetsző cselekedetet visz végbe kis vagyonból, mint nagy gazdagságból. Gondolj az özvegyasszony két fillérére, meg a pohár hideg vízre.

401. Ha egyszer egy vagy Isten teremtményei közül, mint bármelyik ezek közül, mármint a testi formák közül, és mindannyiuknál hasonlíthatatlanul nemesebb és értékesebb vagy, akkor miért inkább te függsz tőlük, és nem ők tőled? Miért égsz a vágtyól utánuk inkább, mint ők utánad? Miért merülsz beléjük mélyebben, mint ők beléd? Miért nem tudsz meglenni nélkülük, mint ahogy ők meg tudnak lenni nélküled? Végül is te tudsz az ő hasznukra lenni, nem ők neked, mint ahogy a bálványimádó van a bálvány hasznára, és nem a bálvány a bálványimádó hasznára.

402. Amikor valamit valami más miatt kívánunk, mint mondjuk az örömet az egészség kedvéért, vagy visszariadunk tőle, mint például nemegyszer a méztől, a betegségtől való félelemből – az első esetben ugyanis a keserűség miatti jelen szomorúságot készségesen elfogadjuk az egészség feletti jövőendő öröm reményében, a másodikban az édesség feletti jelen vidámságtól visszariadunk a betegségből fakadó jövőendő fájdalom félelmében – szóval amikor ez történik, nem magát a dolgot kívánjuk vagy irtózzuk, hanem azt, ami miatt kívánjuk vagy irtózzuk. Mert vedd csak el az egészség nyereségét: ki ne irtózna az örömtől? Vedd csak el a betegség félelmét: ki ne kívánná a lépes mézet?

Ugyanígy az emberek sokszor nem önmaga miatt gyűlölik a gonoszságot – teszem azt a lopást vagy a házasságtörést –, hanem az azt követő büntetés, pl. az emberek megvetése miatt. Mert vedd csak el az emberek megvetését: mindjárt tetszeni fog a lopás és a házasságtörés. Ugy tűnik, részben ez az oka annak, hogy az ilyenek irtóznak az emberek megvetésétől.

403. Minden ember természetsszerűleg érzi, milyen akarattal viseltetik azon dolgok iránt, melyeket szeret vagy tisztel, és milyennel azok iránt,

amelyeket megvet illetve gyűlöl. Ezek szerint az elvetemült emberek azért kívánják, hogy az emberek szeressék és tiszteljék őket, hogy megkapják azokat a dolgokat, amelyeket az emberek azoknak szoktak adni, akiket szeretnek és tisztelnek. És azért irtóznak attól, hogy az emberek megvessék és gyűlöljék őket, nehogy ezektől meg legyenek fosztva, és olyasmi érje őket, amit azokra szokás kiróni, akiket megvet és gyűlöl az ember.

404. Amikor valaki sajnálja, hogy lopást követett el, azért, mert emiatt az emberek megvetésébe ütközik, nem azt bánja, hogy lopást követett el, hanem azt fájlalja, hogy megvetésbe ütközött. Nem a bűntől fél, nem a bűnt tartja rossznak, hanem a büntetést.

Az igaz emberek számára pedig nem más dolog vétkezni, és megint más dolog büntetésben részesülni. Mert magát a bűnt tartják a legsúlyosabb büntetésnek, és ezért úgy vélik, hogy egyetlen gonoszság sem maradhat büntetlenül, mivel már maga a gonoszság nagy büntetés, továbbá hogy ennél rosszabbat nem lehet senkire kiróni; és ezért úgy ítélik, hogy ezt minden rossznál jobban kerülni kell és menekülni előle, még akkor is, ha semmi más rossz nem követné.

405. Aki azt gondolja, hogy szereti Istent a világ dolgainak szeretetével egy időben, téved. Mert nemcsak hogy nem szereti, de ráadásul gyűlöli. Mert „a világgal való barátkozás ellensége Istennek; és aki ennek a világnak barátja akar lenni, ellenségévé lesz Istennek.”

Jak 4,4

„A pogányok
istenei mind
ördögök.”
Zsolt 95,5

406. „Omnes dii gentium daemonia.” A tieid viszont még csak az se. Hiszen az ördögök jóllehet tévelygő, de azért értelmes élőlények, és sohasem szűnnek meg létezni. Azok viszont, melyeket te barmok módjára élvezel, holt és szükségszerűen veszendő dolgok, és még egy élő disznóval sem lehet mindezeket egy szintre helyezni, nemhogy egy ördöggel, azaz egy angyallal, jóllehet romlottal.

407. Aki téglákat akar készíteni, teret készít elő, ahová átmenetileg leteszi őket, nyilván nem azért, hogy ott maradjanak, hanem hogy amint megszáradtak, máshová vigye őket. És így ez a tér egyik téglának sem készült különösképpen, hanem az összes leendő téglának egyformán.

Ugyanígy Isten ezt az emberi lakóhelyet a megteremtendő emberek számára készítette, hogy azután idejük leteltével máshová vigye őket. És amint a téglavető elvesz néhányat, hogy újonnan készültek

kerüljenek a helyükre, éppúgy Isten is a korábbiak elvitelével, azaz halálával, a következők számára készít helyet. Ostoba és örült tehát, aki szívbeli szerelemmel ragaszkodik e térhez, ahelyett, hogy inkább arra lenne gondja, arról elmélkedne folyton, hogy hová fogják majd innen átszállítani.

Nem is szabad, hogy igazságtalan vagy szigorú dolognak tűnjön a tégláknak, ha elviszik őket innen, hiszen ezzel a szándékkal tették le őket. Nem is fog annak tűnni, csak azoknak, akik nem fontolják meg, hogy szükségszerűen el kell innen kerülniük; akik örült mohóságukban saját tulajdonukként maguknak követelik azt, ami közös, és ami egyiküknek sem sajátja, hanem számtalan eljövendőnek közösen van szánva.

Végül észre ugyanebben a dologban egy másik, semmivel sem kisebb örületet. Jóllehet ezek a téglák majdnem mind egyforma méretűek, mégis alig akad köztük, aki megelégszik egynek kijutó hellyel, sőt, amennyit csak tud, félredob vagy összetör, és egymagának követeli sok téglá helyét.

408. Vedd észre, hogy Istentől elfordulva léptél be e világba, kitátott szájjal minden után, őrajta kívül.

409. Nézd, milyen nyomorult vagy. Mert minden irányból megtapasztalod a teremtményeket, melyek hamis csábításaikkal behálózna és rémisztgetésekkel nyugtalanítanak. Mindezeknek pedig a test hitvány viselete miatt veted alá magadat, mely számára ezek jelen lehetnek vagy hiányozhatnak. És bárcsak pusztán a test szükséglete miatt szeretnéd őket! Hiszen az irántuk való szerelemből gyakran még e testet sem kíméled, amikor vagy elvetsz egészséges dolgokat, mivel kevésbé kellemesek, vagy készségesen elfogadsz ártalmasakat, mivel kellemesek.

410. Miféle kincs az, melynek egerek, bolhák, tetvek és szúnyogok véget vetnek? Ha tehát igaz az, amit mondasz: „Portio mea Domine”, akkor vagy ezek, mármint az ideigvaló dolgok, nem szükségesek számodra, vagy ez a porció nem elég neked. Márpedig akárhányszor valami másra vágysz, mindannyiszor azt hirdeted, hogy ő vagy nem a tiéd, vagy nem elég neked.

411. Nézd, mennyivel rosszabb vagy a vadállatoknál. Azok, ha jóllaktak, nem tartják távol a többieket a maradéktól; te még jóllakottan sem szünsz meg ragadozni és felhalmozni.

412. Ahány és amilyen heves gyönyört kerülsz el, az ördög annyi és olyan erős kelepcéjét kerüled el. Ahány viszontagságtól – különösen az igazságért viseltektől – menekülsz el, annyi gyógyító orvosságot vetsz meg.

413. Feljavítani valamit, például egy ételt vagy egy italt, pusztán azért, hogy élvezetesebb legyen, annyi, mint együttműködni az ördöggel a saját vesztünkön, és fenni a kardját, hogy könnyebben és mélyebben tudja felhasítani bensőnket. Mert mennél inkább élvezzük ezeket a dolgokat, annál súlyosabban és mélyebben sebződünk meg.

414. A bűzös marhákat a tej miatt, a méheket a méz és a viasz miatt, az olaj üledékét az olaj miatt, a szőlőbogyót a bor miatt, a trágyát a gabona miatt szereted. Ha tehát az ideigvalók miatt szereted Istent, őt tekinted marhának, méhnek, üledéknek, bogyónak, trágyának; az ideigvalókat viszont tejnek, méznek, bornak, olajnak, gabonának.

415. Szégyelld, hogy szeretted, ne bánd, hogy elvesztetted azt, ami szükségszerűen veszendő.

Mt 7,2 416. Öltsd magadra előbb azt, akit ítélni vagy dorgálni akarsz, és azt tedd neki, amiről úgy érzed, hogy hasznodra válna, ha a helyében lennél. „Mert amilyen mértékkel mérsz, olyannal mérnek majd neked is, és amilyen ítélettel ítélsz, olyannal fognak megítélni téged is.” Hiszen Krisztus is előbb magára öltötte az embert, mielőtt megítélte volna.

417. Örvendjen, aki talált egy helyet, ahol nem múlandó jutalom reményében dolgozhat, és oda hívja azokat, akiket szeret. Nos tehát? Isten kedvéért kell jót tenni az embernek.

418. Hiú dicsőségért még olyasmit se csinálj, ami hasznos, mint például vasból kést. Tehát annak se, aki a hiú dicsőségért fáradozik. Ne dicsekedj ezekben – ami a rossztól való tökéletes elfordulás. Egyedül annak kell és lehet dicsekednie műveiben, aki semmit sem tesz azért, hogy magának használjon, azaz egyedül Istennek.

419. Mindaddig, amíg valamit valakinek a saját hasznod miatt csinálsz, nem neki csinálod, hanem magadnak.

420. Amilyen akarattal szeretnéd, hogy legyenek irántad Isten és az emberek, bármennyit és bárhogyan is hibázol, olyat tanúsíts mások iránt, bármennyit és bárhogyan is vétkeznek.

421. Amint a hasonlatosság és a béke által áll fenn, éppúgy a különbözőség és a széthúzás által pusztul el minden dolog.

422. Mennél öregebb és szakadtabb a ruhád, annál kevésbé érdekel, mi történik veled. Miért nem teszel hasonlóképpen a testeddel?

423. Isten legyen könyörületes hozzád, hogy elméd lába ne leljen helyet, ahol megpihenjen, hogy legalább kényszerűségből visszatérj, ó lelkem, a bárkához, mint a galamb Noéhoz.

424. Egy fiától megsebzett anya nem kívánja bosszúként fia megsebzését, mivel azt is a magáénak tekinti. Ezért ha valaki bosszút akarna érte állni és megsebezne a fiát, nem tekinthető úgy, hogy bosszút állt érte, hanem inkább hogy újabb sebet ütött rajta.

Ilyennek kell lennie minden kereszténynek minden ember iránt. Tudniillik szánakoznia kell azon, aki a saját fájdalmának legbiztosabb okaira, azaz a múlandókra vágyik.

Mt 10,26

425. Azt vedd el, amit el akarsz rejteni, azaz a bűnödöt, és már nem lesz, amit el kellene rejtened. Mert megszüntetni tudod, de elrejtteni nem. „Mert semmi sincs elrejtve, ami le ne lepleződné, s nincs rejtett dolog, ami ki ne tudódna.” Miért akarod tehát a betegséget inkább elrejtteni, mint gyógyítani? Ahogy a tested betegségeit szívesen mutogatod másoknak, hogy együtt érezzenek veled, és ha nem akarnak hinni neked, szánakozol magadon és növekszik a fájdalmad, sőt még haragszol is rájuk: úgy tégy a lélek betegségeivel.

426. A jövőendő világban a szentek ott lesznek, ahol csak lenni akarnak, mert sosem akarnak majd másutt lenni, mint ahol vannak. Mert nem a hely adja majd Istent, hanem Isten a helyet. Az ismeret és a szeretet viszont adja Istent. Isten pedig ezeket. Következésképpen Isten adja majd Istent. A helyváltoztatás persze vagy szükségből, vagy élvezetből történik. Ámde aki majd Istent bírja, az sohasem találhat majd semmi hasznosabbat, sem élvezetesebbet. Miért akarna hát egyik helyről a másikra menni, nem látom be.

427. Amint a múltbeli dolgokat, úgy a jövőendőbelieket is – mint szükségszerűen veszendőket – tekintsd elmúltaknak, és úgy nézd meg,

hogy mi marad neked. Mert vagy Isten, vagy semmi sincs, amit jónak lehetne tudni, vélni, mondani.

428. Íme, válaszd ki ezek közül, ami hasznodra van, ha szereted magad. Mert ha jól ismernéd az emberi vélemény vagy jóindulat természetét és hatalmát, a legkevésbé sem fáradoznál soha értük, illetve örülnél vagy bánkódnál miattuk. Mert semmit sem használnak annak, akire vonatkoznak. Hanem, mint ahogy a színek és más formák azokat a testeket vagy dolgokat csúfítják el vagy szépítik meg, amelyekben megvannak, ugyanúgy ezek is, mármint az emberi jóindulat és vélemény, azokat a lelkeket szépítik meg vagy csúfítják el, amelyeket áthatnak, és amelyekben megvannak: ezeknek használnak vagy ártanak.

Mert mit használt a napnak vagy a holdnak, hogy a pogányok isteneknek vélték őket? Vagy mit árt nekik, ha te tudod, hogy teremtmények? De még ha szemétnak tartanád is őket, mit ártana nekik?

Ennélfogva, ahogy ennek vagy annak a növénynek illetve fának a természetét és hatalmát, úgy vizsgáld ezekét a dolgokét is. Könnyedén meg tudod ezt tenni – Isten segítségével –, ha a saját véleményeid és jóindulataid alapján méred a többit.

„Istenhez ra-
gaszkodni jó”
Zsolt 72,28

429. „Adhaerere Deo bonum est”: neked persze, nem neki.

Jób 17,3

Következésképpen eltávolodni tőle rossz, megint csak neked, nem neki. Mit félsz hát, ha azt választod, ami hasznodra van, és kerülöd, ami árt? De hisz még erre sem vagy képes magadtól. „Szabadíts meg – mondja Jób – és helyezz magad mellé.”

430. Ügyelj, nehogy az ember műve miatt megvesd Isten művét. Az ember műve a gyilkosság, a házasságtörés és más ilyesmi. Isten műve viszont maga az ember.

Lk 20,36

Aki szeret valamit, például egy házat vagy effélét, az anyagot is szereti, amiből az létrejöhet, tudniillik a fát vagy a követ. Ezek szerint mindenkinek, aki a jókat szereti, szükségképpen a rosszakat is szeretnie kell, mivel soha másból nem lesznek jók. Miért nem szereted azt, amiből angyal lehet, ha azt szereted, amiből serleg lehet? Hiszen írva van az emberekről: „Isten angyalaival lesznek egyenlők.”

431. Ha valakit is gyűlölnöd kell, senkit úgy, mint magadat. Mert senki sem ártott neked annyit.

432. Két alapvető módon ragaszkodsz meg nem engedett módon a teremtményekhez. Vagy gyengeként támaszkodsz rájuk mint afféle támasztékokra, vagy élvezed őket mint örömszerzőket.

433. Jóllehet sok és sokféle az, amit egyik ember köteles megtenni a másinak, de nem sok és sokféle akaratból kell, hogy ez történjen, csupán egyből: szolgálatkész szeretetből.

434. Némelyek Istent, vagyis az Igazságosságot és Igazságot önmagában, azaz Istenben szeretik és érzik, mások az igazmondó és igazságos emberekben.

435. Hacsak meg nem veted mindazt, amire az emberek képesek akár ellenkezésükkel, akár támogatásukkal, nem fogod tudni megvetni az érzelmeiket sem, vagyis a gyűlöleteiket illetve szereteteiket; következésképpen rossz illetve jó véleményeiket sem.

Péld 28,20

436. Nem arra kell vágyni, hogy ideigvaló javaink legyenek, hanem hogy amink van, azt jól használjuk. Mert, ahogy az Írás mondja, „aki siet meggazdagodni, nem marad ártatlan”.

437. Tekintve, hogy egyik dologhoz sincs semmi közelebb, és semmi sincs számára jelenvalóbb, mint saját maga, fölöttébb meglepő, hogy az emberi lélek valami mást jobban és meghittebben képes ismerni, mint saját magát. Ha ugyanis valaki egy kést vagy másvalamit a kezében tartva keresi azt, nyilván nevetésre késztet minden szemlélőt. Pedig hát mi van a léleknek annyira a keze ügyében, mint önmaga? Mi lehet tehát megismerhetőbb számára önmagánál? Vagy hogyan képes bármit is ismerni, ha magát nem ismeri?

438. Nézd, hogyan adod el a szeretetedet és lelked egyéb érzelmeit garasokért és fillérekért, mint kocsmában a bort. Azt is figyeld meg, hogyan vásárolsz véleményeket, szereteteket és az emberi lélek egyéb érzelmeit illetve indulatait garasokért és fillérekért, mint kocsmában a bort.

439. Ha valaki hajóút céljából tengerre száll, mindenki, aki szereti őt, fél és sír, pedig úgy tűnik, jóformán csak egy veszély fenyegeti ebből kifolyólag, és pedig a hajótörés.

Mennyivel inkább kell félni és szomorkodni a miatt, aki e világba lép be, ami akkor történik, amikor megszületik az ember. Mert megtörténhet, hogy aki tengerre száll, megússza a tenger veszedelmeit;

ellenben lehetetlen, hogy aki a világba lép, megússza a világ veszélyeit. Ki tudná megszámolni, hány testi veszély fenyeget, hogy a lelkiekről egyelőre ne is beszéljünk? Mindaddig tehát, amíg élünk, nem kettőtől vagy háromtól félünk ezek közül, hanem az összetől, hiszen az egyikük folytán szükségképpen meg fogunk halni. Jobb lenne tehát számunkra egytől szenvedni az összes közül és a többitől nem félni, mint a megmenekülés reménye nélkül mindegyiktől félni.

Itt látható az emberek szerencsétlensége. Mert amikor el akarnak menekülni a veszedelmek elől, veszedelmekre tartogatják magukat. Aki ugyanis úgy véli, hogy megmenekült a láztól, bénulásra, köszvényre, vagy valami más betegségekre tartogatja magát, ami majd gyötri és megöli őt; és egy veszély helyett kettő vagy több lett neki.

440. A ganajtúró bogár, midőn röptében mindent szemügyre vesz, nem választ semmi szépet, egészségeset vagy tartósat, hanem ha valahol büzlő trágyák hevernek, rögtön rájuk telepszik, megvetve megannyi szépséget.

Így a te lelked is, midőn tekintetével végigpásztázza az eget és földet, s ami abban nagy és értékes, egyikhez sem ragaszkodik, hanem mindezt megvetve örömmel magához ölel sok hitvány és szennyes dolgot, melyek a gondolkodó számára felbukkannak. Szégyelld magad emiatt.

441. Az orvos első dolga a felvállalt beteg kezelésében: felkutatni és kivizsgálni a betegséget. A második: a megismert betegségekre megfelelő orvosságokat alkalmazni.

442. Ha te boldog vagy attól, hogy megtapasztalod a testek minőségeit és formáit, például a meleget és hideget, édeset és savanyút, mennyivel boldogabbak ezek, mivel maguk ilyenek! Nagyobb dolog ugyanis valaminek lenni, mint annak hatása alatt lenni. Hiszen, ami a melegség természetét illeti, maga a melegség több, mint a hatása alatt lenni. Ezért ha jó neked a hatása alatt lenni, mégjobb annak lenni.

443. Vannak dolgok, amelyeket azért parancsol meg Isten, mert hasznosak, mint például: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből stb.” Így maga a boldogság az, ami meg van parancsolva. Mások pedig azért hasznosak, mert meg vannak parancsolva, mint például: „A jó és rossz tudás fájáról ne egyél.” Úgy tűnik, ez nem azért van megparancsolva, mert önmagában hasznos, hanem hogy

Mt 22,37

Ter 2,17

engedelmességet tanuljon általa az ember. Hiszen ha maga ez a dolog nem is volt hasznos, azért Istennek behódolni és engedelmeskedni módfelett hasznos volt. És fordítva: Ha nem is volt ártalmas enni arról a fáról, azért Istennek ellenszegülni halálhozó volt.

444. Aki szomorkodik vagy haragszik, amikor elveszít valami ideigvaló dolgot, pusztán ezáltal méltónak mutatja magát arra, hogy elveszítse. Hasonlóképpen aki a kapott szidás miatt haragszik vagy szomorkodik, megmutatja, hogy megérdemelte. Mert éppen annyira akarja, hogy dicsérjék, amennyire nem akarta, hogy szidják.

445. Nem kételkedsz afelől, hogy a testi örömek szükségszerűen mulandóak, és ezért semmiképpen sem kell őket kívánni. Következésképpen vagy egyáltalán semmire sem kell vágnyi, vagy egyedül az örökkévalókra áhítózni.

446. Amilyen távol esik a Teremtő imádója a teremtmény imádójától, éppolyan messzire esik a Teremtő szeretője a teremtmény szeretőjétől. „Szeretés” alatt „élvezést” és „rátámaszkodást” értek, nem pedig „segítést”.

447. Ha semmi sem javul, hacsak nincs előbb kritizálva, akkor aki nem akarja, hogy kritizálják, az nyilván nem akar javulni. Írva van ugyanis: „Aki gyűlöli a feddést, az balga. Aki pedig hallgat a feddésre, az ura a szívének.”

448. Jóformán az egyetlen dolog, ami miatt jogosan vágyhatsz az emberek jóindulatára és egyetértésére, ha őket magukat akarod hozzásegíteni a valódi jóhoz. Mint ahogy a jó és kegyes orvos némely dologban vágyik a beteg jóindulatára és egyetértésére, persze nem a saját haszna miatt, hanem a betegéért. Mert valódi jót és valódi rosszat senkinek sem lehet tenni illetve kiróni akarata ellenére.

449. Hiszen az ember valódi üdve semmi egyéb, mint azt akarni, vagyis azt szeretni, amit kell, és annyira akarni, azaz szeretni, amennyire kell; és ellenkezőleg: a valódi rossz semmi egyéb, mint nem akarni, azaz szeretni, amit kell, vagy nem annyira akarni, azaz szeretni, amennyire kell.

450. Fájlaltad, hogy megvetettek vagy lebecsültek, és éppen ezáltal bebizonyítottad, hogy megvetendő és lebecsülendő vagy, és ezért joggal történt ez veled. Mert ha nem lennél megvetendő és lebecsülendő, sose félnél vagy bánkódnál amiatt, hogy megvetnek vagy

lebecsülnek. Mert egyedül – vagy leginkább – amiatt vagy megvetendő és lebecsülendő, mert félsz ettől és bánkódsz emiatt. Bizony, bizony, senki sem fél attól, hogy megvetik és hitványnak tartják, csak a hitvány és megvetésre méltó.

451. Még ha mindent megtennél és mondanál is, akár jót, akár rosszat, csak hogy el ne veszítsd ezt az életet, hogy ez a test ne legyen megölvé és felemészthetve, talán el tudod ezt bármilyen módon érni? Talán nem hal meg hamarosan elkerülhetetlen szükségszerűséggel, és nem emészti fel a férgek rosszabbul és csúfabbul, mint ahogy az emberek tudnák bármikor is?

Talán él most valaki azok közül, akik a vértanúk idejében a haláltól való félelemből megtagadták az Urat? Nem veszítették-e el azt is, akit megtagadtak, vagyis az Urat, meg azt is, ami miatt megtagadták, azaz ezt az életet és mindazt, ami hozzá tartozik? Azt lehetne némi vigasznak tekinteni, ha az ember, ha már Istent elveszítette, legalább azt megtarthatta volna, ami miatt elveszítette.

452. Bárcsak olyan könnyen megkülönböztetnéd a szeretnivalókat a nem szeretnivalóktól, mint a fehér dolgokat a nem fehérektől. Fontold meg alaposan.

453. Ez az ember mindenét odaadta az emberek dicséretéért, amaz pedig a gyomor és a torok gyönyöréért. Melyikük cselekedett rosszabbul? Ezt ugyan nem tudom; de azt igen, hogy az egyik disznói, a másik ördögi akarattal cselekedett.

454. Jóllehet tudja a dajka, hogy a kisgyerek örülne, ha verebet kapna, mégis nagyon vigyáz, nehogy kapjon, és pedig annál inkább, mennél nagyobb örömet okozna feltételezése szerint a gyermeknek.

Nyilvánvaló, hogy minden ember mind magának, mind azoknak, akiket szeret, azt kívánja, hogy örüljön. Miért van tehát, hogy a dajka ezt nemcsak hogy nem kívánja a gyermeknek, de ráadásul úgy óvja őt tőle, mint valami nagy bajtól? Biztosan azt akarja, hogy örüljön. Miért vonja meg hát tőle azt, amiről tudja, hogy örömet okozna neki? Mi másért, mint hogy figyelemmel van a jövőendő szomorúságra, melynek okát magában a vidámságban látja? Jól tudja ugyanis, hogy a gyermek lelkét annál súlyosabb szomorúság éri később, mennél hevesebb öröm előzte azt meg, és a jelen vidámság mértéke alapján felméri a jövőendő szomorúság nagyságát.

Mi mást sugall nekünk e tétivel ez az asszony, mint hogy mindazt az örömet, melyet jajgatás követ, mint a pestist és mérget kerüljük, és ne arra figyeljünk, hogy mi édesség van bennük most, midőn jelen vannak, hanem hogy mi keserűséget gerjesztnek bennünk, amikor eltávoznak? Ilyen minden ideigtartó öröm.

Miért nem óvakodom tehát megfontolt elővigyázatossággal ugyanezen oknál fogva attól, hogy szőlőt, legelőt, szép házat, földet birtokba vegyek? Miért nem kerülöm az aranyat és ezüstöt, az emberek jóindulatát és dicséretét, és minden effélét?

Ó, ki ad a megvénült és mégis ostoba gyermeknek, azaz az egész világon szétszóródott emberi nemnek valami nagy, valami nagyon bölcs és hatalmas dajkát, aki ilyen gonddal és figyelmességgel megvonná tőle az örömeket, melyek a jövődő fájdalmak magvai, vagy visszatartaná őt azoktól?

De honnan ez a nagy sírás és sóhajtozás az egész világon, hacsak nem onnan, hogy ez az igen jóságos és hatalmas dajka sosem szűnik meg akár saját maga által, akár más módon, elvenni az emberi nemtől, illetve nem megadni neki, a fájdalmak okait, vagyis az ideigvaló javakat, mint a verebet a gyerekeknek?

455. Mi mást tesznek végül a püspökök és papok, valamint e dajka egyéb helyettesei, amikor tanítanak, intenek, ígérnek, fenyegetnek, befogadnak, vagy akár kiközösítenek, és mindennemű gondot viselnek, mint hogy ezt az ostoba gyermeket visszatartják az ártalmas örömeiktől?

Innét ugyanis az a mostani felfordulás is a püspökünk és a gróf között. A gróf a gyerek. A püspök a jóságos dajka helyettese. A veréb az a dolog, amin civakodnak. Ám ez a gyerek testi ereje és pártfogóinak sokasága miatt felfuvalkodva megveti a betegségtől és kortól meggyengült dajkát, és káros örömeket élvez, emez pedig annál inkább búsul, mennél jobban szereti őt, nem mert irigylti tőle az örömet, hanem mert megfontolja az ebből következő fájdalmakat.

Valóban: a világ fájdalmai az elvesztett verebek fölött bánkódó gyermekek fájdalmai.

456. Miért akarod, hogy szeressenek az emberek? „Hát hogy támogassanak, mármint ezt az életemet.” Tehát mert gyengének érzed magad, és késznek arra, hogy megadd magad erőszakuknak. Mintha azt

mondanád: „Ha akarják az emberek, meghalok; ha akarják, élek.” Csakhogy ez tévedés. Mert szükségképpen meghalsz, ha akarják, ha nem. Mert mit tehetnél, hogy ne halj meg?

Ezek szerint azért kívánod, hogy az emberek nagy vagy jó véleménnyel legyenek rólad, hogy szeressenek vagy féljenek tőled. Éspedig azért szeressenek vagy féljenek tőled, hogy a javadra legyenek, vagy hogy ne ártsanak neked. Ezzel szemben félsz és irtózol attól, hogy csekély vagy rossz véleménnyel legyenek rólad az emberek, nehogy gyűlöljenek vagy megvessenek, nehogy ártsanak neked illetve ne legyenek a javadra.

Mindezt pedig gyengeséged és erőtlenséged megtapasztalása miatt, melyet Istentől való eltávolodásoddal, valamint gyöngé és állhatatlan dolgokhoz való ragaszkodásoddal és a rájuk való támaszkodásoddal vontál magadra. Ha ugyanis nem éreznéd hitványságukat és gyöngeségüket, nem félnél és nem bánkódnál miattuk. Ámde félsz és bánkódsz miattuk, tudniillik amikor elpusztulnak illetve elvétetnek. Tehát ismered és érzed hitványságukat és erőtlenségüket. Úgyhogy semmiféle mentséget nem tudsz felhozni, amiért szereted őket illetve támaszkodsz rájuk.

Mármost fölöttébb meglepő dolog érezni egy dolog gyengeségét, és mégis rátámaszkodni; ismerni hitványságát, és mégis szeretni illetve csodálni. Amikor tehát bánkódsz illetve félsz miattuk, megmutatod, hogy két dolog van meg benned, amelyek, úgy tűnik, nem létezhetnek egy időben: vagyis hogy egyrészt ismered és érzed gyengeségüket és hitványságukat, másrészt viszont mégis szereted őket és támaszkodsz rájuk. Hiszen ha ezek egyike nem lenne meg benned, azaz ha vagy nem szeretnéd őket, vagy nem ismernéd hitványságukat, semmiképpen sem bánkódnál pusztulásukon.

457. Sok ajándékkal és könyörgéssel veszik rá az orvost, hogy a testileg beteg és veszélyben forgó embernek méltóztasson kiszabni parancsait. Istent viszont, aki anélkül, hogy megjutalmazná vagy kérnék, önként int és parancsol azoknak, akiket örök halál fenyeget, megvetik.

Mi lenne, kérdem én, ha nem a mi hasznunkat parancsolná meg nekünk, hanem a sajátját? Ha rossz a betegnek, ha nem teszi meg, amit az ember-orvos parancsol, lehet-e jó annak, aki az Isten-orvos parancsait megveti? És ha az üdv biztosítva van annak, aki az ember

parancsait megteszi, elveszhet-e az üdve annak, aki Isten rendeleteit követi?

458. Egy ember parancsát, aki ideiglenes gondoskodást nyújt a szükségképpen veszendő testnek, és aki gyakran téved, sok pénzért veszik meg, és nagy fáradság és kínlás árán teljesítik. Isten ingyen felkínált parancsát viszont, aki az örök életű léleknek az örök üdvösséghez nyújt segítséget, és aki nem tud tévedni, megvetik, és azt, aki által parancsát felkínálja, bántalmakkal illetik.

459. A világi hatalom rendeleteket bocsát ki, nem az emberek hasznát szolgálva, hanem a saját akarátát, és olyannyira félik, hogy aligha meri valaki akár titokban is megszegni azokat.

Isten rendeleteit azonban, melyeket nem a saját haszna miatt bocsátott ki, hanem kizárólag a mi üdvösségünkért, nem félik mint hatalmasét, sem nem szeretik mint segítőét, olyannyira, hogy nyilvánosan megszegik, és akik megszegik, még dicsekszenek is.

MTörv 6,3 460. Milyen jutalmat ad Isten az angyaloknak, amiért szolgálnak neki? Talán olyat, mint a zsidóknak, azaz tejjel-mézzel folyó országot? Miért Zsolt 72,28 szolgálnak hát neki? Mert jó nekik ragaszkodni hozzá.

Zsolt 72,25 Mert ha egy halandó és törékeny testbe burkolt ember azt tudta mondani Istennek: „Mim van nekem az égből, és a földön mit akarok rajtad kívül?” és: „Jó nekem Istenhez ragaszkodnom”, mennyivel Zsolt 72,28 inkább tudják ezt mondani az angyalok?

461. A zsidóknak tehát mint nehéz munkát rótt ki Isten azt, ami az ember számára a legmagasabb és egyedül kíváncsú, tudniillik Isten tiszteletét. Azt pedig, ami a leghitványabb és az ember számára igen megvetendő, vagyis az ideigvaló javakat, jutalomként ígérte nekik.

A keresztényeknek éppen fordítva: nekik azt parancsolja, hogy szemétként lábbal tapossák mindazt, amit a zsidóknak jutalmul ígért vagy adott, azaz az ideigvaló javakat; s hogy szeressék azt, amit azoknak munkaként rótt ki, azaz Isten tiszteletét.

462. Fontold meg, mely dolgokra kell fordítani a javítás igyekezetét. Nem a legmagasabbakra és tökéletesekre, mert azok nem tudnak fejlődni. De nem is a reménytelen és egészen alantas dolgokra, mert azok sem fognak soha fejlődni. Ezek szerint a közepesekre, vagyis

amelyek se nem olyan jók, hogy ne lenne hová fejlődniük, se nem olyan rosszak, hogy ne lennének javíthatók.

463. Figyeld meg, hogy amiért nem voltál hajlandó egész szívvel alávetni magadat Istennek, még a tetveknek és egereknek is alá vagy vetve.

464. Nem találsz egyetlen dolgot sem, amelynek ne lenne a maga nemében valamiféle természetes szépsége és tökéletessége. Ha ez valamely fogyatkozás következtében hiányzik, ez méltán visszatetszik neked. Például ha csonka orrú embert látsz, mindjárt rosszallod. Érzed ugyanis, mi hiányzik neki az emberi arc természetes tökéletességéhez. Így van ez minden dologgal, egészen a csalán, vagy akármelyik növény leveléig.

Mármost ki tagadná, hogy az emberi léleknek is megvan a maga természetes és sajátos szépsége és tökéletessége? Világos, hogy amilyen mértékben ez megvan neki, méltán helyeslik, és amilyen mértékben hiányzik, joggal korholják.

Így tehát Isten segítségével azt fontold meg, mennyire hiányzik ez a szépség és tökéletesség a lelkedből, és ne szűnj meg ezt rosszallani.

465. Mi tehát a lélek természetes szépsége? Odaadónak lenni Isten iránt. És mennyire? „Egész szívből, egész lélekből, teljes elméből és minden erőből.” Ehhez a szépséghez tartozik még jóságosnak lenni a felebarát iránt. Mennyire? Mindhalálig.

Lk 10,27

Jn 15,13;
Fil 2,8

Ha nem vagy ilyen, kinek lesz ebből kára? Istennek ugyan semmi, a felebarátoknak talán valami, de neked kétségkívül a legnagyobb. Mert egyetlen dolog sem maradhat károsodás nélkül, ha megfosztják természetes szépségétől és tökéletességétől. Hiszen ha a rózsza megszűnne pirosítani, vagy a liliom illatozni, úgy tűnik, némi károm ugyan származik ebből nekem, aki kedvelem az efféle élvezeteket; de nekik, azaz a rózsának és a liliomnak, melyek meg vannak fosztva természetes és sajátos szépségüktől, még sokkal nagyobb és sokkal ártalmasabb.

466. Az értelmes teremtmény igazi tökéletessége abban áll, hogy minden egyes dolgot annyira tart, amennyire kell. És annyira kell tartani, amennyit ér. Hiszen többre vagy kevesebbre tartani annyi, mint tévedni.

Továbbá minden dolog természetszerűleg vagy fölötte, vagy mellette, vagy alatta van. Fölötte Isten, mellette a felebarát, alatta a többi.

Istent tehát annyira köteles tartani, amennyire őt tartani kell. És annyira kell őt tartani, amekkora. Viszont annyira tartani őt, amekkora, csak az képes, aki tudja, hogy mekkora. Csakhogy rajta kívül senki sem tudhatja tökéletesen, hogy mekkora. Mert amennyire felülmúlja az ő lényege a miénket, annyira felülmúlja az ő önmagáról alkotott ismerete is a miénket. Ezért amint az ő lényegéhez hasonlítva a miénk semmi, úgy az ő önmagáról alkotott ismeretéhez mérten a miénk vakság és tudatlanság. Következésképpen az ő ismerete önmagáról az egyetlen tökéletes és vele felérő ismeret. Ezért mondja az Úr: „Senki sem ismeri az Atyát, csak a Fiú.”

Mt 11,27

Amint tehát az ő önmagáról alkotott ismerete az egyetlen tökéletes ismeret a számára, úgy az egyetlen vele teljesen egyenlő és vele fölértő szeretet az ő önmaga iránti szeretete. Hiszen egyedül ő szereti magát tökéletesen az ő nagyságának megfelelően, mivel egyedül ő ismeri tökéletesen, hogy mekkora.

467. Térj vissza mármost ahhoz a meghatározáshoz, amelyet az elején felállítottál. Alaposabban megvizsgálva a dolgot kiderül, hogy ezt nem lehet az értelmes teremtményről elmondani, csakis Istenről. Hiszen – hogy egyebet ne is említsek – saját magát, amint megmutattuk, egyedül ő maga ismeri és szereti teljes mértékben a nagyságának megfelelően.

Mi tehát az értelmes teremtmény tökéletessége? Az, hogy mindent: a fölötte lévőket, azaz Istent, az egyenlőket, azaz a felebarátot, és az alatta lévőket, vagyis az oktan állatokat és egyebeket, annyira tartja, amennyire neki, vagyis az értelmes teremtménynek tartania kell. Hogy mennyire kell, azt pedig a következőképpen következtess ki.

468. Istennél semmi sem előbbre való, vele semmi sem egyenlő, semmi sem ér fel a felével, a harmadával, vagy bármilyen apró törtrészával egészen a végtelenségig. Semmit se tartson tehát többre, semmit ugyanannyira, semmit a felére vagy bármily kicsiny törtrészére a végtelenségig. Semmit se szeressen jobban, semmit annyira, semmit akármilyen törtrészére hozzá képest.

Lk 10,27

Ezért mondja maga az Úr: „Szeresd Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből.” Vagyis:

semmi mást ne szeress élvezet vagy rátámaszkodás céljából. Megvan a felsőbbeket illetően.

469. Vele egyenlő természet szerint, azaz ami a természetet illeti, minden ember. Következésképpen minden embert annyira kell tartania, mint önmagát. Amint tehát önmagát a fölötte levőknek, azaz Istennek, a szeretetben sem elébe helyeznie, sem vele egyenlővé tennie, sem bármely törtrészéhez mérnie nem szabad, úgy egyetlen embert sem.

És amint az alatta lévők közül semmit sem szabad a saját üdvössége elé helyezni, sem azzal egyenlőnek tekintenie, sem bármely törtrészéhez mérnie, úgy bármelyik ember üdvössége elé sem. És mindazt, amit a saját örök üdvössége érdekében tenni vagy elszenvetni köteles, teljes egészében köteles megtenni és elszenvetni bármely ember örök üdvössége érdekében is.

Lk 10,27 Ezért mondja az Úr: „Szeresd felebarátodat, mint önmagadat.” Megvan a középsőket illetően.

470. Az alatta lévők azok a dolgok, amelyek az értelmes szellem után következnek, vagyis az érzéki élet, mely az állatokkal közös, valamint a test vegetatív élete, mely a növényekkel és a fákkal közös, továbbá a test anyaga a maga formáival és minőségeivel, mely a fémekkel és a kövekkel közös. Így tehát amint a fölsőbbeknél semmit sem szabad jobban szeretnie, semmit ugyanannyira, semmit hozzájuk hasonlóan, ugyanúgy semmit sem szabad az alsóbbaknál kisebbnek tartania, semmit olyan csekélynek, semmit hozzájuk hasonlóan hitványnak a legapróbb törtrészükhöz mérten a végtelenségig.

1 Jn 2,15 És ez az, ami írva van: „Ne szeressétek a világot, sem azt, ami a világban van”. Megvan az alsóbbakat illetően.

471. Az ilyen ember számára tehát a felsőbbek örömmel fognak szolgálni, a vele egyenlők társul, az alsóbbak szolgál. Odaadó lesz Isten iránt, jóságos a felebarát iránt, józan a világgal szemben. Isten szolgálja, az ember társa, a világ ura. Isten alá helyezve, a felebaráttal szemben nem fennhéjázó, a világnak nem alávetett. Az alsóbbakat a középsők hasznára és a felsőbbek tiszteletére hajtja. Nem istentelen, nem káromló, nem szentségtörő a felsőbbek iránt; nem fennhéjázó, nem irigy, nem haragvó a vele egyenlők iránt; nem kíváncsi, nem gyalázatos az alsóbbak iránt. Semmit sem fogad el az alsóbbaktól, semmit a vele egyenlőktől, hanem mindent a felsőbbektől. A felsőbbek

lenyomatát hordozza, az alsóbbakra ráteszi a magáét; a felsőbbektől mozgatva, az alsóbbakat mozgatja; a felsőbbek hatása alatt, az alsóbbakra hatással; a felsőbbeket követi, az alsóbbakat maga után vonja; az előbbieik birtoka, az utóbbiak birtokosa; az előbbiektől az ő hasonlatosságukra formált, az utóbbiakat a saját hasonlatosságára formálja.

472. Efelé a tökéletesség felé haladunk ebben az életben, de csak a jövőben érjük el tökéletesen. És annál teljesebben érjük majd el akkor, mennél hevesebben áhítunk rá most.

Akkor nem lesz más mozdulat a lélekben, csak Istentől; nem lesz más mozdulat a testben, csak a lélektől. És így sem a lélekben, sem a testben nem lesz más mozdulat, csak Istentől.

Nem lesz bűn, vagyis az akarat elvetemültsége, sem büntetés a bűnért, vagyis romlás, szenvedések és a test pusztulása.

A mezítelen lélek a mezítelen igazsághoz tapad majd, anélkül, hogy a befogadásához szüksége lenne bármilyen szóra, bármilyen szentségre, bármilyen hasonlatra vagy példára. Ott ugyanis „nem fogja többé így tanítani az ember a testvérét: ‘Ismerd meg Istent!’ Mert mindnyájan ismerni fognak majd engem, a legkisebttől a legnagyobbig – mondja az Úr”. Hiszen „mindnyájan Isten tanítványai lesznek”.

Jer 31,34
Jn 6,45

473. Az erénynek illetve igaz voltuk e körvonalait már most is, azaz ebben a halandó életben, ha nagyon tiszta volna, látná a lélek önmaga által, magában Isten igazságában és bölcsességében.

Azt is látná, hogy nemcsak ő, vagyis az emberi lélek lesz halhatatlan és örökéletű, hanem a teste is ilyen lesz a feltámadáskor. Hiszen magát a feltámadást is világosan szemlélné ugyanott, vagyis az isteni Igében és Bölcsességben.

De mivel erre tisztátalansága miatt nem volt képes, az Igéhez hozzáadott egy emberi lélek, amely magát Isten Igéjét a legteljesebb mértékben befogadta, egészen hozzá formálódott és hozzá hasonló lett, egyedül az ő lenyomatát hordozza teljes mértékben és tökéletesen, amint írva van: „Tégy engem mint pecsétet a te szívedre”, egészen az ő hasonlatosságára formálódva, mint ahogy a viasz a pecsét hasonlatosságára formálódik, hogy őt saját magában láthatóvá és megismerhetővé tegye számunkra.

Én 8,6

Csakhogyni annyira vakok voltunk, hogy nemcsak hogy Isten Igéjét, de még az emberi lelket sem voltunk képesek látni. Ezért hozzáadatott egy emberi test is.

474. Mert vedd ezt a hármat: Isten Igéjét, az emberi lelket és az emberi testet. Ha az elsőt látni tudnánk, nem lenne szükségünk a másodikra. Ha pedig legalább a másodikat látni tudnánk, nem lenne szükségünk a harmadikra.

Jn 1,14 De mivel sem az elsőt, sem a másodikat, azaz sem Isten Igéjét, sem az emberi lelket nem voltunk képesek látni, hozzáadatott a harmadik, vagyis az emberi test. És így „az Ige testté lett” és velünk lakott a külső dolgainkban, hogy legalább ily módon bevezessen minket egykor az ő belső dolgaiba.

475. Így tehát egy testtel bíró értelmes lélek lett hozzáadva Isten Igéjéhez, aki a test által mindazt megtanította, megtette és elszenvedte, amire a mi tanításunk és helyreigazításunk érdekében szükség volt. Egyedül őbenne tökéletesen megvoltak azok a dolgok, amelyekről fentebb tárgyaltunk, vagyis az Isten iránti odaadás, a felebarát iránti jószág és a világgal szembeni józanság.

Jn 8,29; 6,38 Mert semmit sem helyezett Istennél előbbre, semmit vele egy szintre, semmit sem mért hozzá egészen a legapróbb törtrészéig. Semmit sem szeretett jobban, semmit ugyanannyira, semmit a legapróbb törtrészéig hozzá mérten. Ezért mondta: „Az ő – vagyis az Atya – akaratát teszem mindenkor.”

A felebarátot tökéletesen szerette, mint saját magát. Mert semmit sem kímélt, ami alatta, vagyis az értelmes lélek alatt volt, hanem mindent a felebarát hasznára fordított. Mind az életet, mármint az érzéket, mind azt az életet, ami a testet élteti, mind magát a testet. Hiszen a legkegyetlenebb fájdalmakat viselte el értünk az érzéki élet ellenében, a halált a vegetatív élet ellenében, és a sebeket a test ellenében.

Mt 8,20 A világgal szemben pedig akkora józansággal és akkora megvetéssel viseltetett, hogy nem volt az Emberfiának hová lehajtania a fejét.

Semmit sem fogadott el az alsóbbaktól, semmit a középsőktől, hanem mindent a felsőbbektől, azaz Isten Igéjétől, akihez személyes egységben kapcsolódott.

Nem szentségek, nem szavak, nem példák, hanem egyedül Isten Igéjének jelenléte tanította, hogy értsen, és gyújtotta lángra, hogy szeressen.

Őáltala mutatta meg nekünk Isten Igéje és Bölcsessége háromféleképpen, azaz szentségekkel, szavakkal és példákkal, hogy mit kell tennünk, mit kell elviselnünk, és mi végett.

476. Mert senki mást nem volt köteles az ember követni, csakis Istent, de nem volt képes mást követni, csak az embert. Ezért fölvetett az ember, hogy midőn követi azt, akit képes, kövesse azt is, akit köteles.

Ugyanúgy senki máshoz nem volt érdemes hasonulnia, csakis Istenhez, akinek a képmására teremtetett, de nem volt képes máshoz hasonulni, csak az emberhez. Ezért Isten emberré lett, hogy midőn az emberhez hasonul, akihez képes, hasonuljon Istenhez is, akihez érdemes.

VÉGE